

372.13352

๙๕๕๖

ร.๓

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่ใช้ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริง

23 ต.ค. 2539

ปริญญาพันธ์

ของ

สมบัติ สนิธิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

กันยายน 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

197036

การศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ที่ใช้ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริง

บทคัดย่อ

ของ

สมปิติ สนิธิ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา

กันยายน 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยให้กลุ่มทดลอง ก. เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแบบภาพเหมือนจริงเป็นสื่อ และกลุ่มทดลอง ข. เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแบบภาพการ์ตูนล้อของจริงเป็นสื่อ วิเคราะห์ความแตกต่างของผลการเรียนรู้ โดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอนด้วยภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริงไม่แตกต่างกัน

A COMPARATIVE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT OF PRATHOM SUKSA 5 STUDENTS
THROUGH POSTERS OF REALISTIC PICTURES AND CARTOON TYPES

AN ABSTRACT

BY

SOMBAT SONTI

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Technology
at Srinakharinwirot University

September 1995

The purpose of this study was to compare learning achievement of Prathom Suksa 5 students through posters of realistic pictures and cartoon types.

A sample of 60 Prathom Suksa 5 students of Chumchonbuakaewkasorn School, and divided into two experimental groups; 30 students each.

The first group learned from posters of realistic pictures and the second group from cartoon types. The data then were analyzed by using t-test.

The research revealed that there was no significant difference in learning achievement between those two groups.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปิดงานเรียบร้อยแล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
เทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผศ.บุญฤทธิ์ คงคาเพชร)

..... กรรมการ

(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผศ.บุญฤทธิ์ คงคาเพชร)

..... กรรมการ

(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผศ.เกศินี โชติกเสถียร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้ปิดงานเรียบร้อยแล้วเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกเทคโนโลยีทางการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.วิยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๑๘ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๘

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ บุญฤทธิ์ คงคาเพชร ที่กรุณาเป็นประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จิราภรณ์ บุญส่ง ที่กรุณาเป็นกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ให้ข้อเสนอแนะด้านสถิติในการวิจัย ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนแล้วเสร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกศินี โชติกเสถียร ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหวัง สุวรรตนะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังกษพันธ์ ทองงาม และอาจารย์ชาญชัย อินทรสุวานนท์ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบภาพโฆษณา และให้ข้อเสนอแนะในการสร้างภาพโฆษณา

ขอกราบขอบพระคุณ คณะครูอาจารย์โรงเรียนวัดหงส์บุษมาวาส ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่ และเด็กนักเรียนในการทดลองสอน ใช้เครื่องมือ และวิเคราะห์ข้อสอบที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนคณะครูอาจารย์โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ให้ใช้นักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองจริง

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ เอกเทคโนโลยี รุ่นปี 35 ทุกคนที่ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านตลอดมา

คุณประโยชน์ที่พึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา คุณบิดา-มารดา และครูอาจารย์ทุกท่าน

สมบัติ สนิธิ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
คำนิยามศัพท์	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ความหมายและคุณลักษณะของภาพโฆษณา	6
การวิจัยเกี่ยวกับภาพโฆษณา	8
ความสำคัญของรูปภาพ	9
ความรู้เกี่ยวกับภาพและความสำคัญของภาพต่อการเรียนการสอน	11
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพ	15
การศึกษาเกี่ยวกับภาพเหมือนจริงและรายละเอียดภายในภาพ	21
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน	28
3 วิธีดำเนินการทดลอง	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง	35
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ	35
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	40

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	41
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
5 บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	42
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	42
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	42
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	42
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	43
อภิปรายผล	43
ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	46
ภาคผนวก	56
ประวัติย่อของผู้วิจัย	76

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียน	41
2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อสอบ	65
3 ผลการประเมินภาพโฆษณา	70

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง	36
2 ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง	36
3 ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง (ย่อส่วน)	72
4 ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง (ย่อส่วน)	74

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันรูปแบบของการโฆษณาได้เกิดขึ้นอย่างมากมายหลายรูปแบบ คงไม่มีใครที่จะปฏิเสธได้ว่าเรากำลังอยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณาตั้งแต่ตื่น สัมผัสจนกระทั่งหลับตา การโฆษณาได้ถูกนำมาเข้ามาแทรกผ่านสื่อมวลชนหลายประเภท เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ โทรทัศน์ถือว่าเป็นสื่อที่ใช้ในการโฆษณาที่ให้ประสิทธิภาพสูงสุด และมีราคาค่าบริการแพงที่สุดในบรรดาสื่อโฆษณาทุกประเภท โดยมีวัตถุประสงค์ของการโฆษณาหลายประการ เช่น การโฆษณาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ การโฆษณาเพื่อให้ข่าวสาร และการโฆษณาเพื่อชักจูงใจ

แต่เมื่ออุปาทานของการโฆษณาแล้ว ส่วนใหญ่จะเน้นหนักไปในด้านของการโฆษณาสินค้า โดยมุ่งไปที่ผู้อุปโภคและบริโภค และการโฆษณาเพื่อเสริมสร้างภาพพจน์เพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบหรือให้การสนับสนุนซึ่งอาจเรียกว่า การโฆษณาสถาปนาก็ได้ (สุพิน ปัญญามาก. 2529 : 95 - 98)

จากการที่ได้ศึกษางานวิจัยหลายเรื่องที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการโฆษณา เช่น งานวิจัยของ วินัย เจียมวิเศษสุข (2535 : 118) วุฒิ พงศ์ชัชวาล (2532 : 196) สุนิมิต ประทีปแสน (2534 : 90) จิราภรณ์ กนิษฐรัตน์ (2534 : 232) ซึ่งงานวิจัยของบุคคลเหล่านี้มุ่งศึกษาในเรื่องของความคิดเห็น บทบาทของการโฆษณาโดยผ่านสื่อทางโทรทัศน์โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานั้นจะเป็นประชาชนทั่ว ๆ ไป โดยมีได้เจาะจงว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ โดยมุ่งไปที่ผู้บริโภคอุปโภคทั้งข้อมูลข่าวสารและสินค้า

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์น้อยมากที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องทางภาพโฆษณาที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายไปยังผู้เรียน เท่าที่ตรวจสอบพบงานวิจัยของสมลธิ จิตรสถาพร ที่ทำการศึกษาเปรียบเทียบอัตราการเรียนโดยใช้ภาพและข้อความชนิดต่าง ๆ ในภาพโฆษณาต่อต้านยาเสพติดให้โทษ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา (สมลธิ จิตรสถาพร. 2523 : 66) ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นเปรียบเทียบปริมาณของการเรียนรู้ของนักเรียนจากภาพโฆษณา และข้อความที่มีลักษณะปลอดภัย

และอยู่ ซึ่งเป็นการศึกษากับเด็กระดับมัธยมศึกษา และงานวิจัยของวุฒิ พงศ์ชัชวาล ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของนักโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของโฆษณาต่อการพัฒนาสังคม (วุฒิ พงศ์ชัชวาล . 2532 : 196) โดยมุ่งเน้นศึกษาทัศนคติของนักโฆษณา แต่ไม่พบงานวิจัยที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้เรียนและศึกษาถึงผลการเรียนรู้ที่มีต่อลักษณะของภาพโฆษณาโดยใช้ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง และแบบการ์ตูนล้อของจริง

ในปัจจุบัน ในการจัดการเรียนการสอนสิ่งที่จะขาดเสียมิได้คือสื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นตัวกลางที่จะสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนรวมทั้งเป็นเครื่องมือที่จะช่วยสร้างความสนใจให้กับบทเรียน ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในบทเรียนนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยให้ผลการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ดีขึ้นด้วย ดังเราจะได้ทราบจากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่ผ่านมาซึ่งจะพบว่าผู้วิจัยได้พยายามศึกษาถึงการนำสื่อต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการศึกษาถึงสื่อการเรียนการสอนว่าสื่อชนิดใดที่จะส่งผลต่อการเรียนการสอนที่จะทำให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น จะเห็นว่าสื่อที่ถูกนำมาเข้ามามีใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เมื่ออยู่หลายประเภทด้วยกัน เช่น วิดีทัศน์ สไลด์ บทเรียนโปรแกรม สมุดภาพ แอปพลิเคชันเสียง วิทยุ ฯลฯ และจากการสำรวจ พบว่ามีอยู่น้อยมากที่ได้ให้ความสนใจต่อภาพโฆษณา (Poster) โดยการนำเอาภาพโฆษณาเข้ามาเป็นสื่อการเรียนการสอน สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ (2506 : 24 - 25) กล่าวว่า ภาพโฆษณาจะมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับวิชาที่ต้องการค้นหาและสนใจให้นักเรียนปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน

จากผลการศึกษาของโคลบอร์น และเชปพาร์ค (Coppin. 1972 : 7; citing Korbhorn and Cheppark. n.d.) ซึ่งการศึกษาค้นคว้านี้ได้ทดลองใช้สื่อการสอนหลายชนิด ผลการศึกษาพบว่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาใช้ภาพโฆษณาได้ผลดีที่สุด นอกจากนี้ นักจิตวิทยายังมีความเห็นว่าภาพที่เด็กชอบและมีความสนใจย่อมมีส่วนชักจูงให้เข้าใจบทเรียนนั้นไปด้วย และทำให้ผลการเรียนรู้ดีขึ้น

สำหรับภาพที่นำมาใช้ทำภาพโฆษณานั้น อาจเป็นภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนจริง ภาพการ์ตูนหรือภาพการ์ตูนล้อของจริงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และเป้าหมายของผู้สร้างภาพโฆษณานั้นขึ้นมา โดยรวมทั้งความชอบความสนใจของผู้ที่จะดูภาพโฆษณานั้น โซน (Sones. 1944 : 238 - 239) กล่าวไว้ว่า ภาพการ์ตูนเป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน และ

ยังพบว่าเด็กเล็ก ๆ จะชอบภาพที่มีลักษณะเป็นลายเส้นและเป็นภาพง่าย ๆ เมื่อโตขึ้นจะชอบภาพเหมือนจริง เช่น ภาพถ่าย (Vernon. 1960)

ในการสร้างภาพโฆษณาเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนหรือมีส่วนชักจูงให้นักเรียนได้ปฏิบัติ คนให้ถูกต้อง หรือลดเว้นจากการปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผู้สร้างภาพโฆษณาจำเป็นต้องพิจารณาเลือกภาพที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน จึงจะทำให้ภาพโฆษณานั้นมีความสำคัญ และมีส่วนช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ เมอร์เกอร์ ได้กล่าวไว้ว่า ภาพโฆษณาการ์ตูนเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน เช่นเดียวกับบูลิ แครสซ์ (2514 : 76 - 80) พบว่า ภาพการ์ตูนเป็นภาพที่เด็กชั้นประถมศึกษาชอบมากที่สุด แต่ภาพที่ใช้ในการผลิตเป็นภาพโฆษณานั้น มีหลายลักษณะเราจึงควรเลือกให้เหมาะสมกับความชอบของเด็กนักเรียน เพื่อทำให้ภาพโฆษณาของเราที่ผลิตขึ้นมาเป็นภาพโฆษณาที่จะสามารถชักจูงให้นักเรียนที่พบเห็น ได้นำไปประพฤติปฏิบัติเป็นนิสัย และมีส่วนช่วยให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนจากสื่อภาพโฆษณาที่ผลิตขึ้นดีขึ้นด้วย จากงานวิจัยของ ฉลอง ทับศรี ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าความชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในเมืองกับชนบทที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ ลักษณะคือ ภาพถ่าย ภาพเหมือน ภาพประติมากรรม และภาพล้อ ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนชั้น ป.1, ป.2 ชอบภาพล้อมากที่สุด นักเรียนชั้น ป.3, ป.4 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด (ฉลอง ทับศรี. 2517 : 87) และคินเดอร์ (Kinder. 1959 : 52) ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาพว่าเด็กเล็ก ๆ จะพอใจเข้าใจเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์หรือกิจกรรมเมื่ออายุ 10 ขวบ ก็จะเปลี่ยนเป็นภาพเหมือนจริง ทำยสุดวัยรุ่นจะเปลี่ยนเป็นชอบภาพนามธรรม นอกจากนี้ทางผู้ดำเนินการจัดทำ Textbook Clinic of American Institute of Graphic Arts ได้สอบถามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารการศึกษา จำนวน 299 คน ถึงเรื่องข้อจำกัดของการ์ตูน สรุปคำตอบได้ว่า การ์ตูนมีความน่าสนใจเพียงชั่วขณะ แต่ในขณะที่ภาพถ่ายหรือภาพเหมือนจริงดึงดูดความสนใจได้มากกว่า จากเหตุผลและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพถ่าย ภาพเหมือนจริง ภาพการ์ตูน และรวมถึงความชอบของนักเรียนในวัยต่าง ๆ กัน ที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดว่าน่าจะได้มีการสร้างภาพโฆษณาที่ใช้ภาพเหมือนจริงและภาพโฆษณาที่ใช้ภาพการ์ตูนล้อของจริงขึ้นมาเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้จากการสอนด้วยภาพโฆษณา 2 แบบว่านักเรียนจะมีผลการเรียนรู้ต่อภาพโฆษณาแบบใดมากกว่า

กัน เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างภาพโฆษณาไว้ใช้สอน เพื่อช่วยให้ผลการเรียนรู้ดีขึ้นและเป็นการส่งเสริมการสร้างโฆษณา เพื่อใช้ประกอบการสอนให้มากขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนจากการสอนโดยใช้ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริงแตกต่างกัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เลิกใช้ภาพโฆษณาในการสอนได้อย่างเหมาะสม
2. เป็นการส่งเสริมให้มีการสร้างภาพโฆษณาเพื่อใช้ประกอบการสอนให้มากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดบึงหมานนี้ โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดบึงหมานนี้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ระยะเวลาในการทดลอง

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โดยใช้เนื้อหาวิชาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหน่วยที่ 1 เรื่อง สิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกัน

4. ตัวแปรที่ศึกษา ในการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ศึกษาตัวแปรดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ภาพโฆษณาซึ่งจำแนกเป็น

4.1.1 ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง

4.1.2 ภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง

4.2 ตัวแปรตาม

ผลการเรียนรู้ที่ได้จากการสอนโดยภาพโฆษณา

คำนิยามศัพท์

1. ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง คือภาพที่มีคำอธิบายเพียงสั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นภาพถ่ายหรือภาพวาดที่มีสัดส่วนสีและขนาดเหมือนจริง มีรายละเอียดใกล้เคียงกับความเป็นจริงในธรรมชาติมากที่สุด (ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ภาพเหมือนจริงที่ได้จากการวาด)

2. ภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง คือภาพที่มีคำอธิบายเพียงสั้น ๆ เป็นภาพการ์ตูนที่เขียนขึ้นมาเพื่อให้บิดเบือนไปจากภาพเหมือนจริงตามความคิดและแบบวิธี (Style) ของผู้เขียน

3. ผลการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นแบบทดสอบ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกันในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ความหมายและคุณลักษณะของภาพโฆษณา
2. การวิจัยเกี่ยวกับภาพโฆษณา
3. ความสำคัญของรูปภาพ
4. ความรู้เกี่ยวกับภาพและความสำคัญของภาพต่อการเรียนการสอน
5. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพ
6. การศึกษาเกี่ยวกับภาพเหมือนจริงและรายละเอียดภายในภาพ
7. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน

ความหมายและคุณลักษณะของภาพโฆษณา

ภาพโฆษณา (Poster) คือ ภาพที่มีคำอธิบายประกอบเพียงสั้น ๆ และมีขนาดโตพอที่จะให้ผู้ดูได้เข้าใจและจดจำเรื่องราวได้ในเวลาอันรวดเร็ว (Rothenstein. n.d. : 3312 - 3316) ลักษณะและการออกแบบภาพโฆษณาที่ดี ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้ (Brown, Lewis and Fred. 1977 : 114; และชม ภูมิภาค. ม.ป.ป. : 104 - 105)

1. มีจุดมุ่งหมายหลักเพียงอย่างเดียว
2. ต้องไม่ทำให้ผู้ดูเกิดความสับสนใจเรื่องราวที่เสนอ
3. มีสีสันชวนให้สนใจ
4. มีขนาดใหญ่ หรือโตพอที่จะมองเห็นและเข้าใจได้ง่ายในเวลาอันรวดเร็ว
5. ใช้ข้อชักจูงด้านนอก นั่นคือเสนอรางวัลเป็นลัทธิ

นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวนี้ ภาพโฆษณาควรทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ในการดูด้วย (Rackow. 1972 : 5) ภาพโฆษณาไม่ควรติดไว้นานเกินไป เพราะภาพโฆษณาที่เก๋นั้นไม่สามารถที่จะสื่อความคิดให้ได้ดี (Botham. n.d. : 98) ภาพโฆษณาจะต้องติดตั้งอยู่ในลักษณะที่ไม่ใกล้กับผู้ชม ส่วนองค์ประกอบสำคัญในการอ่านได้ในระยะไกล ๆ และอ่านได้เร็วขึ้นก็คือ สีที่สว่างที่สุดและตัดกัน สีที่สามารถอ่านได้ง่ายมักจะเป็นสีในลักษณะดังนี้ สีน้ำเงินเข้มบนพื้นขาว สีดำบนพื้นเหลือง สีเขียวบนพื้นขาว สีน้ำเงินบนพื้นขาว สีเขียวบนพื้นแดง สีแดงบนพื้นเหลือง และสีแดงบนพื้นขาว (Kinder. 1959 : 397)

ถ้าจะพิจารณาจุดสนใจของการดูภาพ จะเห็นได้ว่าการดูภาพโดยทั่วไป สายตาในการดูภาพ จะดูภาพทางซ้ายด้านบนก่อน แล้วจึงดูมุมบนด้านขวา ด้านล่างซ้าย และด้านล่างขวาตามลำดับ นอกจากนี้แล้วยังชอบดูภาพแนวนอน (Horizontal) มากกว่า ภาพในแนวตั้ง (Vertical) (Turnbull and Baird. 1975 : 167) แต่สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ (2506 : 66) ได้กล่าวถึงลักษณะการมองดูภาพของมนุษย์ต่างจาก เทอร์บูล และเบิร์ตว่า การดูภาพครั้งแรกผู้ดูจะกวาดสายตาไปทั่ว ๆ ก่อน แล้วจึงดูรายละเอียดเป็นแห่ง ๆ ไป และจะดูบริเวณซ้ายมือบนมากที่สุด ถัดมาซ้ายล่าง ต่อมาจะดูบริเวณขวามือ และดูบริเวณขวาล่างน้อยที่สุด

ปัจจุบันภาพในภาพโฆษณามีทั้งภาพถ่ายและภาพเขียน (Palmer. 1972 : 18 - 19) และ (Landford. 1973 : 197) ภาพในภาพโฆษณาสามารถช่วยให้ผู้อ่านหนังสือไม่ออก สามารถเข้าใจความหมายได้ด้วย (Swindells. 1966 : 237) เพราะรูปภาพมีลักษณะเป็นภาษาสากลไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ย่อมสามารถจะตีความหมายของรูปภาพและอ่านรูปภาพได้ง่ายกว่า วัสดุหรือหนังสือชนิดอื่น ๆ เพราะรูปภาพนั้นสามารถเล่าเรื่องราวจากความหมายของภาพได้เป็น ส่วนมาก ตัวหนังสือเป็นแต่เพียงให้เข้าใจเรื่องราวจากภาพได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเท่านั้น (สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ. 2506 : 61) การตีความหมายของภาพนี้ เริ่มแรกเด็กจะพัฒนาความสามารถในการมองเห็นจนสามารถแยกแยะวัตถุที่คล้าย ๆ กันได้ จากนั้นจะพัฒนาจนสามารถพรรณาวัตถุที่เห็นได้ สุดท้ายจะสามารถแปลความได้ นอกจากนี้ ขั้นตอนของการพัฒนาการทางด้านศิลปะนั้นเมื่ออยู่ สามขั้น คือ ขั้นสัญลักษณ์ ขั้นเหมือนจริง และขั้นนามธรรม เด็กเล็ก ๆ จะพอใจ เข้าใจเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์หรือกึ่งนามธรรม เมื่ออายุ 10 ขวบ ก็จะเปลี่ยนเป็นชอบภาพเหมือนจริง (Realistic

Picture) ทำยสุดในวัยรุ่นจะเปลี่ยนเป็นชอบภาพนามธรรม (Abstraction) (Kinder. 1959 : 52)

การวิจัยเกี่ยวกับภาพโฆษณา

ลาเนอร์ และเซลล์ (Coppen. 1972 : 13; citing Laner and Cell. n.d.) ได้ทำการศึกษาวิจัยในปี 1960 เพื่อต้องการทราบว่าภาพโฆษณาเกี่ยวกับความปลอดภัยจะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับงานช่างโลหะหรือไม่ การศึกษาคั้งนี้ใช้เวลา 20 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็นระยะทดลองเบื้องต้นห้าสัปดาห์แรก หกสัปดาห์ต่อมาเป็นระยะการทดลอง เว้นระยะไว้เจ็ดสัปดาห์ จึงทำการติดตามผลในสองสัปดาห์หลัง การวิจัยคั้งนี้พบว่าภาพโฆษณาเป็นสื่อที่สามารถสร้างให้ประสิทธิภาพในการป้องกัน และเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย เพราะผู้ที่ได้รับการทดลองได้ปฏิบัติตามภาพโฆษณาอยู่ในเกณฑ์สูงมาก ภาพโฆษณาสามารถเป็นสื่อเตือนความจำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างนิสัยการทำงานให้ถูกต้อง การวิจัยคั้งนี้ได้เสนอแนะว่าความชอบภาพโฆษณาไม่ได้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าภาพโฆษณานั้นมีประสิทธิภาพ

ผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กอายุ 5 - 7 ขวบ จำนวน 55 คน ได้แก่ โคลบอร์น และเชปพาร์ค (Coppen. 1972 : 7; citing Korbhorn and Cheppark. n.d.) ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวในปี 1966 ที่จะเข้าใจเรื่องราวของภาพโฆษณาเกี่ยวกับการห้ามวิ่งข้ามถนนหรือไม่ การศึกษาคั้งนี้พบว่า เด็กสามารถเข้าใจภาพโฆษณาได้ง่ายเพราะมีภาพประกอบ และห้าปีต่อมา คือในปี 1971 ผู้วิจัยทั้งสองได้ทำการศึกษาดทดลองการสอนเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยบนท้องถนน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 1,277 คน และจากโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 936 คน การสอนนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้อุปกรณ์การสอนหลายชนิด ผลการศึกษพบว่า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาใช้ภาพโฆษณาได้ผลดีที่สุด และชั้นมัธยมศึกษาเรียนโดยใช้ภาพยนต์ และภาพโฆษณาให้ผลดีที่สุด ทำให้ภาพโฆษณามีความสำคัญมาก สำหรับการสอนเกี่ยวกับเรื่องความปลอดภัยบนท้องถนน นอกจากนี้อาภาพโฆษณายังมีราคาถูกอีกด้วย

วังก์ฟิลด์ และวิลเลียม (Coppin. 1972 : 21; citing Wingfill and William. n.d.) ได้ศึกษาการรับรู้ของคนไข้ ขณะรอรับการตรวจสุขภาพในโรงพยาบาลที่มีต่อภาพโฆษณาว่า จะรับรู้ในสิ่งที่เขาได้เห็นเพียงใด โดยทำการทดลองระหว่างเดือนพฤศจิกายน และมีนาคม 1969 ใช้ภาพโฆษณาห้าแผ่นในการทดลอง ผู้ได้รับการทดลองโดยตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับภาพโฆษณานั้น นอกจากนี้ยังได้ตอบอายุ เพศ และตำแหน่งงานด้วย ผลการทดลองปรากฏว่าจำนวน 60 เปอร์เซ็นต์ ได้เห็นภาพโฆษณานั้น และ 45 เปอร์เซ็นต์สามารถเข้าใจเรื่องราวในภาพโฆษณานั้น

นอกจากนี้ เฮนดอน (Hendon. 1972 : 5946 - A) ได้ทำการศึกษาการวางรูปภาพ ประกอบในภาพโฆษณา และจำนวนคำในภาพโฆษณา ทดลองโดยใช้ภาพโฆษณาจำนวน 204 แผ่น ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่า ภาพโฆษณาที่นำผลทางด้านความจำได้ดีนั้นควรเป็นภาพที่เด่น และง่าย ข้อความที่รวบรัดง่าย และแสดงความรู้สึก

ความสำคัญของรูปภาพ

ภาพเป็นวัสดุสื่อความหมาย ดังคำกล่าวของขงจื้อนักปราชญ์จีนที่ว่า "รูปภาพรูปเดียว สามารถแทนคำพูดได้พันคำ" ภาพช่วยสร้างอารมณ์ สามารถจูงใจให้เกิดการรับรู้ภาพจะรวบรวม ความรู้ ความคิด และบรรยายให้ทราบถึงเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ (Shores. 1960 : 19) รูปภาพ เป็นอุปกรณ์การสอนอย่างหนึ่งซึ่งมีลักษณะเปรียบเสมือนภาษาสากล แม้จะอ่านคำอธิบายไม่ออก นักเรียนชั้นประถมศึกษาก็อาจเข้าใจในความหมายของภาพ ๆ เดียวกับที่ให้นักศึกษามหาวิทยาลัย ดูได้ คนเราไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ก็ชอบดูรูปภาพ (ฮันยาร์ด. 2501 : 31) รูปภาพเป็นอุปกรณ์ที่ ใช้มานานแล้วแทบจะเรียกได้ว่าเป็นอุปกรณ์การสอนที่เก่าที่สุด ใช้ได้ง่าย ราคาถูก หน้าที่สำคัญของรูปภาพก็คือ ทำสิ่งที่เป็นตัวอักษรให้กลับเป็นรูปธรรมที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจได้ (Lanler. 1951 : 9 - 30) ซึ่งสอดคล้องกับคินเดอร์ (Kinder. 1959 : 29 - 30) ที่กล่าวถึงคุณค่า ของรูปภาพว่า รูปภาพเป็นวัสดุราคาที่ถูกที่สุดและหาง่ายที่สุดในบรรดาทัศนวัสดุทั้งหลาย คุณค่าของ รูปภาพก็คือ ครูสามารถใช้เป็นสื่อจูงใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวขึ้น รูปภาพทำให้ ความคิดที่คลุมเครือแจ่มชัดขึ้น ภาพช่วยให้ผู้สอนอธิบายน้อยลง เป็นการยากที่จะพูดว่าภาพอย่างไร

จึงจะเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาใดในหลักสูตรที่ใช้ในการสอน แต่รูปภาพก็มีคุณค่าแก่นักเรียนในทุก
ระดับ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในระดับเดียวกัน สามารถนำไปใช้ในจุดประสงค์ต่าง ๆ กัน

วิททิชและชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1973 : 130 - 132) ได้เสนอแนะ
เกณฑ์ในการเลือกภาพไว้ดังนี้

1. ตรวจสอบลักษณะของภาพในแง่ความถูกต้องในเนื้อหาของภาพ วัตถุประสงค์และการสื่อ
ความหมายที่เข้าใจตรงกัน
2. ตรวจสอบลักษณะที่ดีของภาพ เช่น จุดสนใจเด่นชัด จัดองค์ประกอบดี สีสันถูกต้อง ภาพ
ชัดเจน เป็นต้น

สมพงษ์ ศิริเจริญ (2505 : 22 - 25) ได้สรุปผลการทดลองและการวิจัยต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับภาพประกอบหนังสือและการสอนไว้ดังนี้

1. รูปภาพในหนังสือช่วยเร่งความสนใจของผู้อ่านได้อย่างได้ผล
2. รูปภาพช่วยแปลความหมายของเนื้อหาได้
3. รูปภาพช่วยให้จดจำเนื้อหาของตำราได้ดี
4. ภาพสีเพิ่มความสนใจและให้ความจริงได้มากกว่าภาพขาว-ดำ
5. ภาพยิ่งมีขนาดใหญ่ขึ้นเพียงใดก็ยิ่งดึงดูดความสนใจได้มากขึ้นเพียงนั้น
6. คำบรรยายภาพควรเขียนให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้
7. เด็ก ๆ ชอบรูปภาพเต็มหน้าหรือครึ่งหน้ามากกว่าภาพขนาดเล็ก
8. หนังสือควรมีจำนวนภาพราวครึ่งหนึ่งของเล่ม จึงจะได้ผลเต็มที่
9. ลักษณะหรือส่วนสำคัญของภาพควรอยู่ตรงกลางหรือใกล้มุมซ้ายของภาพ
10. การแปลความหมายของภาพขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้ดู
11. นักเรียนมักชอบรูปภาพไม่ตรงกับครู

นอกจากนี้สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ (2506 : 67) ได้เสนอแนะแนวทางในการ
เลือกภาพไว้ ดังนี้

1. ใช้รูปภาพให้ตรงจุดประสงค์ของเนื้อเรื่อง
2. ใช้รูปภาพให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน
3. ใช้รูปภาพที่ตรงกับความเป็นจริง

4. รูปภาพนั้นต้องมีเรื่องสำคัญเพียงเรื่องเดียว
5. รูปภาพนั้นควรมีสื่อเมื่อสื่จะช่วยในการเรียนรู้เท่านั้น เพราะบางครั้งภาพขาว-ดำ อาจดีกว่าภาพสี
6. เลือกรูปภาพที่ชัดเจน จัดวางรูปได้อย่างน่าสนใจ
7. ใช้รูปภาพที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน ทั้งนี้เพราะผู้ดูต่างก็เห็นสิ่งที่อยู่ในภาพแตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ภูมิหลัง ความรู้สึก ประสบการณ์เดิม ทักษะ และวุฒิภาวะของแต่ละคน

ลักษณะของรูปภาพที่เราคุ้นเคยกันอยู่ก็คือ ภาพถ่าย ภาพวาดลายเส้น และภาพวาดในลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งรวมไปถึงแผนภูมิ แผนสถิติ และแผนที่ด้วย ภาพแต่ละประเภทสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้หลายลักษณะ เช่น อาจนำมาในลักษณะของภาพยนตร์ สไลด์ หรือฟิล์มสตริป ใช้จัดแสดงเป็นนิทรรศการหรือตกแต่งป้ายนิเทศก็ได้ (Gerlarch and Ely. 1971 : 365)

ความรู้เกี่ยวกับภาพและความสำคัญของภาพต่อการเรียนการสอน

ภาพ

ภาพ เริ่มเข้ามามีบทบาททางการศึกษา ในราวคริสต์ศตวรรษที่ 17 และมีความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้นทุกขณะ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลจะมีการรับรู้ทางตาได้ดีกว่า การรับรู้ทางประสาทสัมผัสอื่น ๆ คือมีอัตราการรับรู้สูงถึง 75% (Dale. 1969 : 719) ดังนั้นภาพจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อการสอนที่ให้ผลการรับรู้มากอย่างหนึ่งในบรรดาสื่อการสอนทั้งหลาย ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ภาพเป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่ง

ความหมายและคำจำกัดความ

ภาพ มีลักษณะเป็นภาพนิ่ง 2 มิติ แสดงเหตุการณ์ สถานที่ บุคคล สิ่งของ ฯลฯ สามารถใช้ในการเรียนการสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มพร้อม ๆ กันได้ (Gerlarch and Ely. 1971 : 365)

ประเภทของภาพ

โนลว์ตัน (Knowlton. 1966 : 157 - 158) ได้แบ่งประเภทของภาพตามลักษณะการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากภาพ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพเหมือนจริง (Realistic Picture) คือภาพที่มีรูปร่างและขนาดเหมือนจริง ให้รายละเอียดที่เป็นจริงเกี่ยวกับสัดส่วน รูปร่าง และสี เช่นภาพถ่ายเหมือนจริง ภาพวาดเหมือนจริง

2. ภาพอุปมา อุปไมย (Analogical Picture) คือภาพที่มีรูปร่างตามความเป็นจริง แต่นำมาใช้ในเชิงของการอุปมา อุปไมย หรือคิดไปจากความเป็นจริงบ้าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการเปรียบเทียบให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความคิดรวบยอดที่ยาก ๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น ภาพการ์ตูน

3. ภาพที่เสนอสาระโดยใช้ข้อมูลและเหตุผล (Logical Picture) เป็นภาพที่มีรูปร่างไม่เหมือนจริง แต่เป็นภาพที่ใช้แทนของจริงที่เป็นนามธรรม โดยแทนในเรื่องปริมาณ อัตราส่วน ฯลฯ แต่ไม่อาจแทนในเรื่องของรูปร่างลักษณะ ทาหน้าที่ได้หลายวัตถุประสงค์ เช่น แผนภาพ แผนภูมิ แผนที่

ส่วนไดเออร์ (Dwyer. 1978 : 17) ได้แบ่งประเภทของภาพ ตามลักษณะของภาพ ออกเป็น

1. ภาพลายเส้น (Simple Line Drawing)
2. ภาพวาดลายเส้นแสดงรายละเอียด (Detailed Drawing)
3. ภาพถ่ายจากของจำลอง (Model Photographs)
4. ภาพถ่ายจากของจริง (Realistic Photographs)

นอกจากนี้ อารี สุทธิพันธ์ (2516 : 20) ได้แบ่งภาพตามลักษณะของการถ่ายทอดจากธรรมชาติ โดยแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพที่ถ่ายทอดตามความเป็นจริง (Realism) เป็นภาพที่มีลักษณะเหมือนวัตถุจริงตามธรรมชาติ เช่น ภาพถ่ายเหมือนจริง ภาพวาดเหมือนจริง

2. ภาพที่ถ่ายทอดโดยการบิดเบือน (Distortion) เป็นภาพที่พยายามคัดแปลงความเหมือนจริง โดยการเสริมแต่งหรือตัดทอน แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงเค้าของเดิมไว้ให้ผู้ทราบได้ว่าภาพนั้นหมายถึงอะไร เช่น ภาพการ์ตูน

3. ภาพนามธรรมหรือภาพที่ถ่ายทอดโดยใช้ความรู้สึก (Abstraction) เป็นภาพที่ไม่ได้แสดงถึงเรื่องราวตามความเป็นจริง แต่ได้มองลึกลงไปในความรู้สึกภายในวัตถุ หรือเป็นภาพที่เกิดจากอารมณ์ในส่วนลึกของผู้สร้างภาพได้ถ่ายทอดออกมาเป็นสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ความสำคัญของภาพต่อการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์ของการนำภาพเข้ามาใช้ประกอบการสอนก็คือ เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ในระดับชั้นใด มีอายุเท่าใดก็สามารถตีความหมายจากภาพได้ (Lanler. 1951 : 33 - 38) และยังสามารถจดจำภาพได้ดีกว่าคำหรือสิ่งเร้าประเภทอื่น ๆ (Shepard. 1967 : 156 - 163)

นอกจากนี้ วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1957 : 75 - 79) ได้อธิบายคุณค่าของภาพต่อการสอนไว้ดังนี้

1. แม้รูปภาพจะเป็นวัสดุ 2 มิติ แต่ก็สามารถทำให้ผู้ดูเข้าใจในลักษณะของมิติที่ 3 ได้โดยอาศัยเทคนิคเรื่องสัดส่วน (Perspective)

2. สามารถแสดงรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้พิจารณาอย่างชัดเจน และสามารถนึกกลับมาดูซ้ำ ๆ นานเท่าใดก็ได้

3. สามารถทำให้เกิดความรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวได้

4. สามารถเน้นให้เห็นความรู้สึก ความคิด ของผู้ผลิตภาพนั้น ๆ ได้

5. สามารถใช้ประกอบการสอนได้หลายวิธีและใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับชั้น

6. สามารถใช้ในการเรียนเป็นรายบุคคล (Individual Study) ได้

สำหรับในเรื่องของลักษณะของภาพที่ดีนั้นวิททิช และชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1957 : 106 - 110) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. ควรเป็นภาพที่มีการจัดองค์ประกอบดี (Good Composition)
2. สามารถสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน (Clear Communication)
3. เป็นภาพที่มีสีตามธรรมชาติ หรือเห็นจริงเห็นจัง (Effective Colour)
4. เป็นภาพที่มีสีตัดกัน และมีความคมชัด (Good Contrast and Sharpness)

วิลเลียม (William. 1968 : 5 - 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาพต่อการเรียนการสอนไว้หลายประการ ซึ่งพอสรุปข้อที่สำคัญได้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถศึกษารายละเอียดของสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ภายในห้องเรียน เช่น ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายจากกล้องจุลทรรศน์ หรือภาพสิ่งที่ไม่เคยเห็นและไม่สามารถนำของจริงเข้ามาในห้องเรียนได้
  2. ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องกว่าและดีกว่าการเรียนรู้โดยการอ่านหรือการฟังคำอธิบายจากผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียว
  3. สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่าง หรือความเหมือนกันของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กันในสถานที่ต่าง ๆ ได้
  4. ช่วยเตรียมและช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ และช่วยให้สามารถระลึกถึงเหตุการณ์เก่า ๆ ในอดีตได้
  5. สามารถเปลี่ยนทัศนคติ และช่วยในการตัดสินใจ
  6. สามารถสาธิตกระบวนการต่าง ๆ ได้
  7. สร้างบรรยากาศในห้องเรียน และจงใจให้เกิดการเรียนรู้
  8. สามารถใช้ภาพเป็นเครื่องมือในการอ้างอิงได้ เนื่องจากภาพเป็นเครื่องมือในการบันทึกเหตุการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ได้ตรงตามความเป็นจริง
  9. ช่วยสรุปบทเรียน ทำให้ผู้เรียนจดจำหัวข้อสำคัญ ๆ ของเนื้อหาได้ดี
- แต่ทั้งนี้ผู้สอนจำเป็นต้องตระหนักไว้เสมอว่า ภาพที่จะนำมาใช้เพื่อให้เกิดคุณค่าตามที่กล่าวนั้น จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาให้มีลักษณะของภาพที่ดี ซึ่งเอดการ์เดล (Edgardale. 1969 : 269 - 274) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการตัดสินลักษณะของภาพที่ดีไว้ดังนี้

1. เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน
2. สามารถถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ อย่างตรงไปตรงมาถูกต้องตามความเป็นจริง
3. มีขนาดและสัดส่วนที่ถูกต้อง
4. ช่วยเพิ่มความสนใจต่อเนื่องหาบทเรียน
5. ช่วยให้ผู้เกิดความคิดสร้างสรรค์
6. มีคุณภาพด้านศิลปะ มีเทคนิคในการสร้างภาพที่ดี และมีส่วนประกอบภายในภาพดี
7. กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการต่อเนื่อง
8. ภายในภาพนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นจุดสำคัญเพียงอย่างเดียว
9. เป็นภาพที่มีรายละเอียดเพียงพอ

จะเห็นได้ว่า ลักษณะของภาพที่ดี ของเอ็ดการ์ เดล และของวิททิส และทูลเลอร์ นั้นต่างก็มีข้อสรุปที่สอดคล้องกัน ซึ่งผู้สอนสามารถยึดเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกภาพตามลักษณะดังกล่าวได้

นอกจากนี้ ประภา ภูวน (2515 : 2 - 3) ได้อธิบายคุณค่าของรูปภาพที่มีต่อการเรียนการสอนไว้ว่า รูปภาพนั้นสามารถนำเอาสิ่งที่ผู้เรียนไม่เคยพบ หรืออยู่ห่างไกลเข้ามาสู่ห้องเรียนได้ และเป็นจุดรวมความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ร่วมกัน รูปภาพเปิดโอกาสให้คนดูสามารถดูซ้ำได้เรื่อย ๆ ซึ่งผู้เรียนสามารถจะนำเอารูปภาพมาศึกษารายละเอียดอีกครั้งก็ได้ รูปภาพสามารถสร้างความสนใจในเรื่องใหม่ได้ หรือเปลี่ยนทัศนคติของผู้เรียนได้ รูปภาพช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดที่ชัดเจน ถูกต้อง และช่วยให้เด็กที่อ่านหนังสือไม่ค่อยได้ เข้าใจ เรื่องที่ครูสอนได้ดีขึ้น

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพ

มีการวิจัยกันอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ การวิจัยทำออกมาในหลายรูปแบบ หลายลักษณะ นับตั้งแต่ความชอบ ชนิดของภาพ สี และรายละเอียดภายในภาพที่มีผลต่อการเรียนรู้ รวมทั้งยังนำความแตกต่างของเด็กมาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งในที่นี้จะนำหัวข้อสำคัญ ๆ มากล่าวคือ ชนิดรูปแบบ และสี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

ในต่างประเทศนั้น เฟรนช์ (French. 1952 : 90 - 95) ได้ทำการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการทราบว่าเด็กชอบภาพที่มีลักษณะซับซ้อน (Complexity) หรือภาพที่มีลักษณะง่าย (Simplicity) และภาพที่เด็กชอบนั้นมีลักษณะเหมือนกับภาพที่ผู้ใหญ่ชอบหรือไม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างสามกลุ่ม คือ ครูโรงเรียนประถมศึกษา 88 คน นักเรียนเกรด 1 จากหกโรงเรียน จำนวน 412 คน และนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นต่าง ๆ ในโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งอีก 544 คน เฟรนช์ให้กลุ่มตัวอย่างดูภาพที่ละคู่ 13 คู่ ภาพแต่ละคู่มีลักษณะซับซ้อนภาพหนึ่ง และอีกภาพหนึ่งมีลักษณะง่าย ๆ โดยให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนบอกว่าชอบภาพใด เฟรนช์สรุปการศึกษาของเขาไว้ว่า ครูชอบภาพที่มีลักษณะซับซ้อนมากกว่าภาพง่าย ๆ ส่วนเด็กเกรด 1 ซึ่งมีอายุหกขวบ ชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ และกลุ่มตัวอย่างที่สาม ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงเกรด 5 แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเด็กยิ่งมีอายุน้อยจะเลือกภาพลักษณะง่าย ๆ มากกว่าเด็กที่มีอายุสูงขึ้น เด็กชายในทุกระดับอายุและเด็กที่มีฐานะและวัฒนธรรมต่างกันต่างก็เลือกภาพลักษณะเดียวกัน จากการศึกษาของเฟรนช์นี้แสดงให้เห็นว่าเด็กเล็ก ๆ ชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ละเอียดซับซ้อน ถ้าให้เลือกระหว่างภาพถ่าย ภาพวาดเหมือน และภาพวาดลายเส้น เด็กจะเลือกภาพวาดลายเส้นมากกว่าแบบอื่น

ต่อมา อัมสเดน (Amsden. 1960 : 309 - 312) ได้ศึกษาความชอบลักษณะภาพของนักเรียนอนุบาล โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอายุ 3 - 9 ปี จำนวน 50 คน แบ่งเป็นชายกับหญิงจำนวนเท่ากันจากสามโรงเรียน โดยให้นักเรียนเลือกดูภาพลักษณะต่าง ๆ รวม 10 ภาพ ดังนี้

1. ภาพลายเส้นขาวดำ
2. ภาพเขียนสีเดียว
3. ภาพเขียนสองสี
4. ภาพเขียนสามสี
5. ภาพเขียนสี่สี เป็นภาพคล้ายของจริงแบบธรรมชาติ

ภาพที่ 1 - 5 นี้ใช้เพื่อวัดจำนวนสีที่เด็กชอบ

6. ภาพเขียนสี่สีเป็นสีอ่อนทุกสี
7. ภาพเขียนสี่สีเป็นสีเข้มทุกสี

ภาพที่ 6 - 7 ใช้เพื่อวัดคุณค่า (Value) ของสิ่งที่เด็กชอบ

8. ภาพถ่ายขาวดำ
9. ภาพเขียนเหมือนจริง
10. ภาพประติมากรรม

ภาพ 8 - 10 ใช้เพื่อวัดลักษณะของภาพที่เด็กชอบ

เด็กแต่ละคนได้รับการทดสอบคนละสองครั้ง โดยเว้นระยะห่างระหว่างครั้งแรกกับครั้งหลังหนึ่งสัปดาห์ ให้ดูภาพทั้ง 10 ภาพ แล้วบอกว่าตนชอบภาพใดมากที่สุด ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. เด็กอายุระหว่าง 3 - 5 ปี ชอบภาพที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน
2. เด็กทั้งชายและหญิงทั้งที่อ่านหนังสือเก่ง และไม่เก่งต่างเลือกภาพลักษณะเดียวกัน
3. เด็กมักเลือกภาพที่อยู่ด้านขวามากกว่าภาพที่อยู่ทางซ้าย
4. ภาพสีทั้งสีอ่อน และสีเข้มได้รับเลือกมากกว่าภาพขาวดำ
5. ภาพถ่ายขาวดำ ได้รับความสนใจมากกว่าภาพลายเส้นขาวดำ
6. ภาพประติมากรรมได้รับความสนใจมากกว่าภาพถ่ายและภาพเหมือน
7. เด็กอายุสามขวบ ชอบภาพจริง ส่วนเด็กอายุห้าขวบชอบภาพเลียนแบบของจริง
8. ภาพสีแบบธรรมชาติได้รับความสนใจมากกว่าภาพ 2 - 3 สี

นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะว่าหนังสือสำหรับเด็กควรรวบรวมภาพทั้งสีอ่อนและสีเข้ม ใช้ภาพวาดหลาย ๆ แบบ และควรรวบรวมภาพถ่ายมาก ๆ

เบทเธอร์ (Coppin. 1972 : 5; citing Bether. n.d.) ได้ทำการศึกษาวิจัยแบบของภาพที่เด็กชอบเช่นเดียวกับที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปี 1956 โดยให้ครูผู้สอนช่วยทำการวิจัยในครั้งนี้กับจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 5,500 คน และครูกว่า 100 คน แล้วนำมาตรวจสอบดู ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สรุปผลว่าควรรวบรวมภาพจินตนาการ (Imaginative Pictures) กับเด็กเล็ก เมื่ออายุมากขึ้นจึงใช้ภาพที่แสดงความจริง (Factual Pictures)

นอกจากนี้ สโลน (Sloan. 1972 : 6018 - A) ได้ศึกษาความชอบแบบภาพของนักเรียนและครูระดับประถมศึกษา ทั้งในเมืองและนอกเมือง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 240 คน เป็นในเมือง 120 คน นอกเมือง 120 คน ในรัฐ Minneapolis กับรัฐ Minnesota เป็น

นักเรียนเกรด 2 และเกรด 5 รวมทั้งครูที่สอนนักเรียนเกรด 2 และเกรด 5 จำนวนระดับละ 80 คน ให้เลือกภาพสี่แบบ คือ ภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนจริง ภาพประดิษฐ์ (Stylistic) และ ภาพการ์ตูน แต่ละแบบมีภาพจำนวนสี่ภาพ รวมทั้งหมด 16 ภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทั้งนักเรียนและครูในเมือง กับนอกเมืองชอบภาพถ่ายมากที่สุด ภาพวาดเหมือนจริง ภาพประดิษฐ์ และภาพการ์ตูน ตามลำดับ
2. เกี่ยวกับเพศ ปรากฏว่าชายทุกระดับชอบภาพถ่าย หรือภาพวาดเหมือนจริงมากกว่า ภาพประดิษฐ์และภาพการ์ตูนตามลำดับ ส่วนหญิงชอบภาพถ่ายมากที่สุด ส่วนภาพวาดเหมือนจริง ภาพประดิษฐ์และภาพการ์ตูนชอบพอ ๆ กัน
3. นักเรียนในเมืองและนอกเมืองไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความชอบต่อภาพลักษณะต่าง ๆ
4. ลักษณะเนื้อหาที่ใหม่ผลต่อการเลือกภาพมากที่สุด
5. หลังจากได้ฟังเนื้อหาพวกให้ความรู้แล้ว ผู้ถูกทดลองจะชอบภาพแบบภาพถ่ายและ ภาพเหมือน
6. หลังจากได้ฟังเนื้อหาพวกเรื่องเล่าแล้ว ผู้ถูกทดลองจะชอบภาพแบบภาพประดิษฐ์มากที่สุด
7. ครูมีแนวโน้มที่จะเลือกภาพตรงกับนักเรียน

แคทซแมน และไนนิส (Katzman and Nyenuis. 1972 : 25) ได้ศึกษาอิทธิพลของแบบภาพต่างชนิดระหว่างภาพสีและภาพขาวดำที่มีต่อการเรียนรู้ ความชอบ และความสนใจของนิสิตระดับปริญญาตรี 60 คน โดยแบ่งเป็น ชาย 26 คน หญิง 34 คน แบ่งกลุ่มดูภาพสีและขาวดำจากสไลด์ ผลการวิจัยปรากฏว่าภาพสีช่วยให้จำได้มากขึ้น โดยทั่วไปแล้วนิสิตจะเลือกภาพสีมากกว่าภาพขาวดำ แม้ว่าจะเป็นเพียงสีเส้นน้อยก็ตาม และชอบดูภาพสีมากกว่าขาวดำ โดยใช้เวลาดูนานกว่า

สำหรับงานวิจัยภายในประเทศนั้นส่วนมากเป็นการศึกษาแบบของภาพที่นักเรียนชอบ ขนาดของภาพและสี เช่น งานวิจัยของ สุนันท์ จุฑะสร (2509 : 99 - 101) จุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงลักษณะของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นชอบ โดยได้ศึกษากับ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ทั้งชายและหญิงจำนวน 100 คน จากโรงเรียน
 ห้าแห่งในพระนคร ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นสองประเภท ประเภทแรกเป็นการศึกษาเพื่อ
 หาแบบ สี และขนาดของภาพที่นักเรียนชอบ ใช้ภาพที่สร้างขึ้นเองให้มีสีและขนาดต่าง ๆ กันเป็น
 เครื่องมือ ส่วนประเภทที่สองเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่านักเรียนชอบภาพแบบเรียนและสำนัก
 พิมพ์ใดในสามแห่งที่ใช้กันอยู่ในชั้นประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุดเพียงใด ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะการ
 ศึกษาประเภทแรกซึ่งผู้วิจัยสร้างภาพขึ้นเป็นสามชุด ชุดแรกประกอบด้วยภาพสามแบบ คือ ภาพ
 สเกตซ์เหมือนจริง ภาพถ่ายและภาพเขียนแบบ ชุดที่สองประกอบด้วย ภาพหลายสี และภาพขาวดำ
 ซึ่งมีสามแบบ รวมเป็นหกภาพ ชุดที่สามประกอบด้วย ภาพขนาดครึ่งหน้า และภาพเต็มหน้าซึ่งเป็น
 ภาพหลายสี ภาพขาวดำ และมีสามแบบ รวม 24 ภาพ ผู้วิจัยได้นำภาพแต่ละชุดให้กลุ่มตัวอย่างดู
 โดยให้เลือกว่าตนชอบภาพใดมากที่สุดในแต่ละชุด ผลการศึกษาพบว่า

1. ภาพเขียนหยาบมีรายละเอียดน้อย เข้าใจง่าย ได้รับความสนใจมากที่สุด ภาพถ่าย
 ได้รับความสนใจปานกลาง ส่วนภาพวาดเหมือนจริงได้รับความสนใจน้อยที่สุด
2. ภาพสี ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขาวดำ
3. ภาพขนาดโต ได้รับความสนใจมากกว่าภาพขนาดเล็ก ภาพเขียนหยาบขนาดเต็มหน้า
 ได้รับความสนใจมากที่สุด

พินุช ภาสุรภัทร (2513 : 100 - 102) ได้ศึกษาวิจัยหลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบ
 หนังสือแบบเรียนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ชอบภาพเหมือนจริง (True-To-Life Drawing) ซึ่งได้รับเลือกร้อยละ 85 มากกว่าภาพถ่าย
 (Photography) ซึ่งได้รับเลือกร้อยละ 84 และชอบภาพที่มีสีหลายสีมากกว่าสีขาวดำ นอกจากนี้
 ยังพบว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะภาพ คือชอบภาพวาดเหมือนจริงหลายสีมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า
 ภาพวาดยังคงเป็นที่สนใจของนักเรียนในชั้นและวัยที่สูง

วุฒิ แตรสังข์ (2514 : 128) ทำการวิจัยต่อเนื่องจาก สุนันท์ จุฑะสร โดยศึกษา
 ความชอบต่อแบบสี และขนาดของภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ภาพประกอบ
 ในแบบเรียนมาทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนชอบภาพหลายสีแบบธรรมชาติมากที่สุดคือ ชอบภาพถ่าย
 ภาพแรงเงา และภาพลายเส้น ตามลำดับ

ผลการวิจัยของ วุฒิ แตรสังข์นี้ แตกต่างกับของสุนันท์ จูทะศร คือ ภาพถ่ายซึ่งได้รับความนิยมปานกลาง ในระดับประถมศึกษาตอนต้น กลับได้รับความนิยมสูงสุดในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ภาพเขียนหยาบซึ่งมีลักษณะคล้ายกับภาพลายเส้นซึ่งได้รับความนิยมมากที่สุดในระดับประถมศึกษาตอนต้น กลับได้รับความนิยมน้อยที่สุดในนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย แสดงว่าวัยและระดับชั้นมีส่วนทำให้ความชอบต่อแบบของภาพแตกต่างกันออกไป

ฉลองชัย สุรวัฒนพูน (2515 : 96 - 100) ได้ศึกษาหาแบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาลที่นักเรียนระดับอนุบาลชอบภาพที่ใช้วิจัยมีห้าแบบคือ ภาพวาดเหมือนจริง แรเงา ภาพวาดเหมือนจริงลายเส้น ภาพประดิษฐ์วาดง่าย ๆ แบบแรเงา ภาพประดิษฐ์ง่าย ๆ แบบลายเส้น และภาพถ่ายทั้งห้าแบบจะมีสีขาวดำ สีหนึ่งสี และสีหลายสี รวม 15 ลักษณะ ใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอนุบาลห้าโรงเรียนจำนวน 100 คน มีอายุระหว่าง 3 1/2 - 5 1/2 ปี ให้นักเรียนเลือกภาพตามลำดับความชอบจากมากไปหาน้อย ผลการวิจัยพบว่าภาพที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ ภาพประดิษฐ์แรเงาหลายสี รองลงมาคือ ภาพประดิษฐ์ลายเส้น ภาพถ่าย และภาพเหมือนจริงทั้งแรเงาและลายเส้น นอกจากนี้ยังพบว่าสีมีอิทธิพลต่อการเลือกภาพของนักเรียนระดับอนุบาลมากกว่าแบบของภาพ นั่นคือชอบภาพสีหลายสีมากกว่าภาพสีหนึ่งสี และภาพสีขาวดำ

นอกจากนี้ ฉลอง ทับศรี (2517 : 60 - 64) ได้ทำการศึกษาการชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในเมืองกับชนบทที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ สี่ลักษณะ (ภาพถ่าย ภาพเหมือน ภาพประดิษฐ์ และภาพล้อ) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ที่อยู่ในเมืองและในชนบทของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างระดับชั้นละ 100 คน รวม 400 คน เท่ากันทั้งในเมืองและชนบท ผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ชอบภาพล้อมากที่สุด และชอบภาพถ่าย ภาพประดิษฐ์ ภาพเหมือนน้อยลงตามลำดับ แต่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบภาพถ่ายมากที่สุด ชอบภาพล้อ ภาพประดิษฐ์ และภาพเหมือนน้อยลงตามลำดับ นักเรียนในเมืองกับนักเรียนในชนบทชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ชอบภาพถ่ายไม่แตกต่างกัน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเมืองชอบภาพถ่ายมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในชนบท นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 ในเมืองกับชนบท ชอบภาพเหมือน ภาพประดิษฐ์ และภาพล้อไม่แตกต่างกัน

จากงานวิจัยหลายงานทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่ามีบางงานวิจัยที่สอดคล้องกันและบางงานวิจัยที่ขัดแย้งกัน ซึ่งสาเหตุของการขัดแย้งกันอาจพออธิบายได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของวัย และระดับชั้น แต่ก็พอจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า เด็กเล็ก ๆ จะชอบภาพที่มีลักษณะง่าย เช่น ภาพลายเส้น และเมื่อเด็กโตขึ้นก็จะชอบภาพที่มีรายละเอียดมากขึ้น เช่น ภาพถ่าย หรือภาพวาดเหมือนจริง สำหรับในเรื่องของสีนั้นเด็กจะชอบภาพหลายสี มากกว่าภาพขาวดำ

การศึกษาเกี่ยวกับภาพเหมือนจริงและรายละเอียดภายในภาพ

การนำภาพมาใช้เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงรายละเอียดภายในภาพด้วย เพราะมีหลักฐานงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า รายละเอียดของภาพมีส่วนในการกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียนการสอนด้วย (Groppe. 1966 : 37 - 39; อ้างถึง นางพงา บุญปักษ์. 2527 : 10) นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งพบว่า ความแตกต่างที่ปรากฏภายในภาพต่าง ๆ ทำให้สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันด้วย (Dwyer. 1972 : 14)

ความหมายของภาพเหมือนจริง

ภาพเหมือนจริง (Realistic Picture) คือภาพที่มีรูปร่างและขนาดเหมือนจริง ให้รายละเอียดที่เป็นจริงเกี่ยวกับสัดส่วน รูปร่าง และสี เช่น ภาพถ่ายเหมือนจริง ภาพวาดเหมือนจริง บุคคลมีขีดจำกัดในการรับข้อมูลต่าง ๆ ได้ไม่เท่ากัน ดังนั้นการส่งข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ ควรส่งออกไปในขอบเขตที่ผู้รับสามารถรับไว้ได้ (Gorman. 1973 : 337 - 350) ซึ่งหมายถึงว่ารายละเอียดที่มากเกินไป จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการรับรู้ เช่น ผลงานวิจัยของ ทราเวอร์ส (Travers. 1964 : 1 - 5) ที่ได้ทำการศึกษาถึงผลของการเพิ่มอัตราความเหมือนจริงลงไป ในสื่อประเภทรูปภาพ โดยเริ่มจากภาพลายเส้นอย่างง่าย ๆ ภาพแรเงา ไปจนถึงภาพถ่าย ซึ่งเป็นภาพที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ ในการสอนมนิทัศน์แก่นักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า

เด็กนักเรียนจะเรียนหนังสือจากภาพถ่ายได้ง่าย ๆ ได้ดีกว่าภาพที่มีลักษณะเหมือนจริง ซึ่งมีรายละเอียดต่าง ๆ ปรากฏอยู่มากมาย และอภิปรายผลการวิจัยว่า รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในภาพที่มีลักษณะเหมือนจริงนั้น มีคุณสมบัติในเรื่องของ สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ฯลฯ ซึ่งจัดเป็นคุณสมบัติทางกายภาพ มากเกินไปจนทำให้เด็กในระดับประถมศึกษาไม่สามารถรับรู้ทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างทั้งหมด และงานวิจัยของ ทราเวอร์ส¹ สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นชอบภาพที่มีรายละเอียดน้อยไม่ซับซ้อน มากกว่าภาพที่มีความซับซ้อน (สุนันท์ จูฑะศร. 2509 : 99 - 101; จลอง ทับศรี. 2517 : 60 - 64; Wipple. 1953 : 262 - 269) ซึ่งเมื่อได้พิจารณาผลงานวิจัยของ เฟรนช์ (French. 1952 : 90 - 95) ที่ได้ทำการวิจัยความชอบของเด็กที่มีต่อภาพที่มีความละเอียดและความซับซ้อนแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนั้น พบว่า การรับรู้ของเด็กจะเริ่มจากรูปแบบง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มความซับซ้อนขึ้น และนอกจากนี้ยังพบอีกว่า ความสามารถในการพิจารณาส่วนรายละเอียดหรือการรู้จักจัดภาพ มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจตามวัย ทำให้เกิดแนวความคิดที่ว่า นักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นจะมีแนวโน้มที่จะชอบภาพที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งยืนยันได้ด้วยผลการวิจัยของ วูล์ฟ แตรสังข์ (2514 : 77 - 82) และประสงศ์ นิมมา (2517 : 52 - 54) ที่พบว่า นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไปชอบภาพถ่ายซึ่งเป็นภาพที่รายละเอียดปรากฏอยู่มากที่สุด มากกว่าภาพวาดเหมือนและภาพวาดลายเส้น

แต่ยังมีผลงานวิจัยอีกเป็นจำนวนมากที่ได้ผลแตกต่างออกไป เช่น งานวิจัยของ พิรุณ ภาสุรภัทร (2513 : 100 - 102) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อหาหลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบภาพวาดเหมือนจริงมากกว่าภาพถ่าย และนอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยของ สานิต กายาผาด (2517 : 73) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนและความคงทนในการจำของนักเรียน 3 ระดับชั้น โดยศึกษาลักษณะภาพ 2 ประเภท คือ ภาพการ์ตูนและภาพถ่าย โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รวมทั้งนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรปีที่ 1 ระดับละ 60 คน พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรปีที่ 1 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ศึกษาในระดับชั้นที่สูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ มีผลสัมฤทธิ์จากการเรียนโดยใช้ภาพการ์ตูนสูงกว่ากลุ่มอื่นทั้งหมด ส่วนคะแนนความคงทนในการจำมีเท่ากันกับกลุ่มอื่น ๆ ส่วน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนจากภาพถ่ายมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคะแนนความคงทนในการจำสูงกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ส่วน สโลน (Sloan. 1972 : 6018 - A) ได้ศึกษาความชอบต่อแบบของภาพของครูและนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ทั้งครูและนักเรียนชอบภาพถ่ายมากที่สุด และชอบภาพการ์ตูนน้อยที่สุด

มู และแซส (Moore and Sasse. 1971 : 437 - 450) ได้ศึกษาผลของแบบของภาพ ต่อการจำเนื้อหาโดยทันทีของกลุ่มตัวอย่าง 3 ระดับ คือ เกรด 3 เกรด 7 และเกรด 11 โดยใช้ภาพ 3 แบบ คือ ภาพถ่าย ภาพวาดลายเส้นและภาพวาด พบว่า กลุ่มที่ดูภาพวาดลายเส้นมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ส่วนกลุ่มที่ดูภาพถ่ายมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด

จากงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นว่ามีความขัดแย้งกันอยู่ระหว่างความชอบ และผลต่อการเรียนรู้ต่อแบบของภาพของกลุ่มตัวอย่างในวัยต่าง ๆ กัน และยังไม่สามารถหาข้อสรุปรวมได้แต่ถ้าหากจะพิจารณาเลือกประเภทของภาพโดยยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มผู้เรียนเป็นหลักแล้ว อาจพิจารณาได้โดยอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อายุประมาณ 11 - 12 ปี ซึ่ง พิอาเจท์ (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญชัย. 2520 : 81; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1969) ผู้พบทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ได้จัดจำแนกพัฒนาการทางสติปัญญาอยู่ในระดับพัฒนาการความคิดรวบยอด (Conceptual Thought Phase) ในขั้นพัฒนาการการเกิดความคิดรวบยอดอย่างใช้เหตุผลเป็นรูปธรรม (Concrete Operations Thought Phase) ซึ่งเป็นวัยที่เริ่มจะมีความสามารถในการสร้างกฎเกณฑ์ รู้จักแบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นหมวดหมู่ได้ มักจะอยู่ในช่วงอายุ 7 - 11 ปี ส่วนในช่วง 11 - 12 ปีขึ้นไป จะจัดอยู่ในระดับที่สูงขึ้นอีก คือระดับพัฒนาการความเข้าใจอย่างมีวิจารณญาณ (Cognitive Thought Phase หรือ Formal Operations) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระดับขั้นปฏิบัติการโดยอาศัยของจริง ระยะนี้ พัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็กจะพัฒนาขึ้นสู่ระดับวุฒิภาวะสูงสุด คือ เด็กจะเริ่มมีความคิดแบบผู้ใหญ่ เริ่มคิดอย่างมีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ สามารถตั้งทฤษฎีหรือสมมติฐานของตนเองได้ และสามารถเกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เขื่อนามธรรมนอกเหนือไปจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่เขาสามารถมองเห็น

โลเวนฟีลด์ (อาร์ สุธิพันธ์. 2512 : 44 - 50; อ้างอิงมาจาก Lowenfeld. 1970) ได้ค้นคว้าถึงพัฒนาการทางศิลปะของเด็กตามเกณฑ์อายุในวัยต่าง ๆ กัน และได้จัดให้เด็กวัย 11 - 12 ปี อยู่ในพัฒนาการขั้นคล้ายจริง (Pseudo Realism) ซึ่งเป็นขั้นการใช้เหตุผล ถ้าให้เด็กในวัยนี้วาดภาพ ก็จะได้ภาพวาดที่เหมือนจริงขึ้น เริ่มรู้จักใช้แสงเงา เส้นหนักเบา รูปที่วาดมักจะเป็นภาพสามมิติ

จากทั้ง 2 ทฤษฎีที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า เด็กในวัย 11 - 12 ปี มีพัฒนาการทางสติปัญญาที่เข้าใจลักษณะภาพความเป็นจริงมากขึ้น ลดการให้ความสำคัญว่าตัวเองเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่ง มีเหตุผลมากขึ้น และรู้จักใช้กฎเกณฑ์ในการตั้งทฤษฎีและสมมุติฐาน เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ภาพที่จะนำมาใช้กับเด็กในวัยนี้จึงสามารถนำภาพที่เหมือนจริงมาใช้ได้ ต่างกับเด็กที่มีพัฒนาในระดับต่ำกว่าที่มักจะเข้าใจเฉพาะภาพง่าย ๆ เช่น ภาพการ์ตูนหรือภาพลายเส้นเท่านั้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน

คินเดอร์ (Kinder. 1959 : 399) กล่าวถึงความหมายของการ์ตูนว่า เป็นภาพที่ผู้อ่านสามารถจะตีความหมายได้จากสัญลักษณ์ที่มีอยู่ และส่วนใหญ่จะเป็นภาพเกินจริงเพื่อสื่อความหมาย หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทันสมัย ตัวบุคคล หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันที

วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich and Sehuller. 1962 : 146) ได้อธิบายความหมายของการ์ตูนว่า เป็นสิ่งที่จำลองความคิดของบุคคลหรือจำลองมาจากสถานการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของคนทั่วไป การ์ตูนทำให้คนได้เข้าใจถึงความคิด เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ และในขณะที่ดูก็เกิดความรู้สึกซาบซึ้งไปด้วย

ชอร์ส (Shores. 1960 : 193) อธิบายว่า การ์ตูนได้แก่ ภาพวาดสัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียน หรือเสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไปในปัจจุบัน

ความหมายของการ์ตูนตามแนวคิดของ วิททิช และชูลเลอร์ นี้สอดคล้องกับแนวความคิดของ สมพงษ์ คีรีเจริญ และคนอื่น ๆ (2506 : 53) ซึ่งอธิบายว่า การ์ตูนเป็นภาพสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวแทนของบุคคล แนวความคิด หรือสถานการณ์ และสร้างขึ้นสำหรับชักจูงความคิดของคน

ชม ภูมิภาค (2524 : 143) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนว่าเป็นภาพที่เขียนขึ้นอย่างง่าย ๆ แสดงเฉพาะลักษณะเด่นของสิ่งที่ต้องการเท่านั้น เป็นภาพที่เขียนขึ้นเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว ซึ่งเป็นความคิดเห็น หรือทัศนะของผู้เขียนไปยังผู้ดู การ์ตูนที่เขียนได้ตรงกับจุดหมายของเรื่องจะช่วยให้ผู้ดูเข้าใจความหมาย และเรื่องราวได้ดีกว่าการใช้ภาษาบอกเล่าเพียงอย่างเดียว

พัน สุขเจริญ (2525 : 1) อธิบายความหมายของการ์ตูนว่า การ์ตูนเป็นสื่อกราฟิกที่แสดงออกด้วยการขีดเขียนโดยใช้เส้นหรือสีอย่างหนึ่งอย่างใด หรือทั้งสองอย่างประกอบกัน สร้างเป็นภาพสัญลักษณ์ที่ใช้แทนตัวบุคคล ความคิด และสถานการณ์ ใช้เป็นสื่อนำความคิดหรือจิตใจแก่ผู้ดู และใช้เป็นสื่อเผยแพร่ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม และเป็นสื่อการสอนที่ดีด้วย

จากที่กล่าวมาพอจะกำหนดลักษณะใหญ่ ๆ ของภาพการ์ตูนได้ดังนี้

1. มีรายละเอียดน้อย
2. ใช้สัญลักษณ์ หรือลักษณะที่คนทั่วไปรู้จักดี
3. สามารถสื่อความหมายให้เข้าใจได้รวดเร็ว

คินเดอร์ (Kinder. 1950 : 399 - 400) แบ่งประเภทของการ์ตูนออกเป็น 2 ประเภท คือ การ์ตูนธรรมดา (Cartoon) และการ์ตูนเรื่อง (Comics)

การ์ตูนธรรมดา (Cartoon) ชอร์ส (Shores. 1960 : 193) อธิบายว่า ได้แก่ ภาพวาดสัญลักษณ์ หรือภาพล้อเลียน หรือเสียดสีบุคคล สถานที่ สิ่งของ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจทั่วไปในปัจจุบัน

ส่วนการ์ตูนเรื่อง (Comics) นิพนธ์ สุขบริติ และสวัสดิ์ สุขบริติ (2517 : 33) อธิบายว่า การ์ตูนเรื่อง คือภาพการ์ตูนที่มีเรื่องราวต่อเนื่องกันหลายภาพ การ์ตูนเรื่องอาจเป็นภาพที่ผู้เขียนเขียนขึ้นตอนละ 2 - 3 ภาพ ลงในหนังสือพิมพ์รายวันติดต่อกันเป็นประจำวัน เรียกว่า การ์ตูนเป็นตอน (Comic Strip) ถ้าการ์ตูนเรื่องมีความยาวเป็นเล่ม เรียกว่า หนังสือการ์ตูน (Comic Book)

วิททิช และชูลเลอร์ (Wittich and Schuller. 1962 : 140 - 141) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการ์ตูนเรื่องไว้ว่า การ์ตูนเรื่องเฟื่องเฟื่องที่บุคคล เรื่องราวก็พยายามผูกให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามความรู้สึก และการกระทำของตัวละครในภาพ และเปรียบเทียบเรื่องราวของ

การตูนให้เข้ากับชีวิตของตนเอง การตูนเรื่องเกิดขึ้นจากสงครามบนหน้าหนังสือพิมพ์ ระหว่าง วิลเลียม แรนดอล์ฟ เฮอรัลด์ (William Randolph Hearst) กับโจเซฟ พูลิตเซอร์ (Joseph Pulitzer) เมื่อกลางปี ค.ศ. 1890 ซึ่งได้เขียนการตูนโต้ตอบกันในวารสาร ชื่อ The New York Journal และ The New York World ซึ่งออกประจำวันอาทิตย์ ทำให้เกิดการแข่งกันขึ้นท้องตลาด และในไม่ช้าในสหรัฐอเมริกาได้มีการวาดภาพการตูนกันเป็นที่แพร่หลายอย่างรวดเร็ว

รูปแบบของภาพการตูน

สำหรับรูปแบบของภาพการตูน สมัคร ผลจำรูญ (2522 : 24 - 26) ได้อธิบายไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็นการตูนธรรมชาติ หรือการตูนเรื่องก็ตาม ถ้าพิจารณาตามคตินิยมทางศิลปะของนักเขียนการตูนแล้ว จะพบว่ามีลักษณะใหญ่ ๆ อยู่ 2 แบบ คือ

1. แบบเลียนของจริง (Realistic Type) เป็นการเขียนภาพให้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงในธรรมชาติ ทั้งในเรื่องสัดส่วน รูปร่าง ลักษณะท่าทาง และสภาพแวดล้อม ภาพแบบนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริงมาก แต่ไม่ถึงกับเป็นภาพวาดเหมือนจริง

ลักษณะภาพการตูนแบบเลียนของจริงนี้ พบมากในการตูนเรื่องของอเมริกา หนังสือพิมพ์รายวันของไทยบางฉบับ ได้นำภาพการตูนเรื่องแบบเลียนของจริง ตัดตอนมาลงพิมพ์ในหนังสือของตน เพื่อให้ผู้อ่านติดตามอ่านทุกวัน เช่น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ก็นำเรื่อง "ทาร์ซานจำป่า" มาลงพิมพ์ควบคู่กับการตูนไทย เป็นเรื่องที่น่าสนใจคุณธรรม และคติธรรมสำหรับเด็ก ๆ บางฉบับก็ลงเฉพาะวันอาทิตย์ นอกจากนี้ก็ยังมีภาพการตูนเป็นเล่มโดยเฉพาะ เป็นการตูนเรื่องเกี่ยวกับนิทานไทย ตำนานต่างประเทศ เกี่ยวกับวรรณคดี ประวัติศาสตร์ และสารคดี เป็นต้น

2. แบบล้อของจริง (Cartoon Type) เป็นภาพที่เขียนบิดเบือนไปจากความเป็นจริง มักเน้นเฉพาะลักษณะเด่น ๆ หรือที่สำคัญ ๆ ที่จุดมุ่งหมายเพื่อจะให้เป็นการล้อเลียน และทำให้เกิดอารมณ์ขบขันแก่ผู้ดู เช่น การตูนของ วอลท์ ดิสนีย์ ซึ่งเขียนภาพล้อหนู ในการตูนเรื่อง "มิกกี้เมาส์" ล้อเปิด ในเรื่อง "โดนต์คิด" ล้อคนกับสุนัข ในเรื่อง "หรรษาอยู่กับไอ้ตูป" เป็นต้น ในโทรทัศน์ก็มีภาพยนตร์การตูนให้เด็กชมกันอยู่เสมอ เรื่องที่ได้รับความนิยมมากเรื่องหนึ่งก็ได้แก่

ภาพยนตร์ชุด "ทอมกับเจอรี่" ซึ่งเป็นภาพล้อระหว่างหนูกับแมว สร้างอารมณ์ขันให้แก่ผู้ชมได้เป็นอย่างมาก ภาพการ์ตูนต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนเป็นการบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ผู้สร้างได้พยายามเปลี่ยนแปลงลักษณะท่าทาง ตลอดจนรูปร่างหน้าตาและเรื่องราวให้ดูเป็นเรื่องเกินความจริงทั้งสิ้น

ลักษณะการ์ตูนล้อของจริง จะพบโดยทั่วไปในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมือง และสังคมในปัจจุบัน หนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับมักจะนำขนาดภาพล้อเหล่านี้ ทั้งในหนังสือพิมพ์ต่างประเทศและในประเทศไทย นักเขียนภาพล้อที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันของไทยมีหลายคน เช่น ประยูร จรรยาวงษ์, สุชีพ ฅ สงขลา, ไอ ศกกริม ซึ่งเขียนการ์ตูนไปแฝด อรุณ วัชรสวรรค์ และชัย ราชวัตร เป็นต้น

วงการการ์ตูนเมืองไทย นับได้ว่าไม่น้อยหน้าไปกว่าต่างประเทศเลย ไม่ว่าจะเป็น ประยูร จรรยาวงษ์, สุชีพ ฅ สงขลา, จุลินทร์ ชัยราชวัตร และอรุณ วัชรสวรรค์ แม้ว่านักเขียนการ์ตูนของไทยบางคนจะลอกเลียนการ์ตูนของต่างประเทศมา แต่มันก็เป็นการลอกเพียงรูปแบบเท่านั้น และก็ได้พยายามสร้างเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นมาทุกคน เช่น การ์ตูนของประยูร จรรยาวงษ์ ก็เป็นรูปคนอยู่ๆ ของสุชีพ ฅ สงขลา ก็จะมีรูปการ์ตูนผมยุ่ง ๆ ของไอ ศกกริม มีการ์ตูนรูปไข่ และของอรุณ วัชรสวรรค์ ก็มีรูปเด็กไว้ผมจุก และรูปดวงอาทิตย์เป็นเอกลักษณ์ของตน

ยังมีการ์ตูนอีกแบบหนึ่งซึ่งเป็นภาพล้อที่เขียนเป็นภาพลายเส้น เรียกว่า "การ์ตูนโครงร่าง" สุวิธ แพนปัน (2517 : 5) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนชนิดนี้ว่า เป็นภาพวาดลายเส้นขาว-ดำ ง่าย ๆ มีสัดส่วน ลักษณะที่ผิดไปจากของจริง ภาพชนิดนี้ใช้เป็นภาพประกอบการสอนในฐานะเป็นสัญลักษณ์ของรูปภาพ ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันระหว่างครูกับนักเรียน ไม่ได้เน้นเรื่องความเหมือนจริง เป็นภาพแบบที่เรียกว่า "ภาพก้านไม้ขีด" (Matchstick) ซึ่งไม่ต้องเกี่ยวข้องกับการแสดงความตื้นลึกของภาพ อาจใช้สอนโดยใช้เขียนลงบนกระดานดำเลย หรือวาดลงบนกระดานติดหน้าชั้นให้นักเรียนดูก็ได้

สำหรับภาพการ์ตูนที่จะใช้ประกอบเป็นภาพโฆษณาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นภาพการ์ตูนแบบล้อของจริงเท่านั้น

ประโยชน์ของภาพการ์ตูนที่มีต่อการเรียนการสอน

ละเมียด ลิมอักษร (2518 : 27 - 28) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภาพการ์ตูนที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้คือ

1. ช่วยทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ช่วยฝึกการอ่านแก่นักเรียนให้รักการอ่าน และเพิ่มความสนใจในการอ่าน
3. สามารถใช้ภาพการ์ตูนสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลได้
4. ทำให้นักเรียนมีแนวความคิดที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ภาพการ์ตูนจะช่วยให้นักเรียนจดจำเรื่องราวที่อ่านได้นาน
6. ช่วยฝึกให้นักเรียนใช้สมอง ใช้ความคิด เพราะเด็กจะต้องคิดจึงเข้าใจความหมาย

ของการ์ตูนได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพการ์ตูน

จากงานวิจัยหลายงานที่ผ่านมาทั้งในประเทศและต่างประเทศต่างก็มีความคิดเห็นว่าการ์ตูนเป็นภาพที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นภาพประกอบการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพราะการ์ตูนเป็นภาพที่ดึงดูดความสนใจของเด็ก นักจิตวิทยามีความเห็นว่างานที่เด็กชอบและมีความสนใจย่อมมีส่วนชักจูงให้เข้าใจบทเรียนนั้นไปด้วย และทำให้ผลการเรียนดีขึ้น ได้มีงานวิจัยหลายงานที่สนับสนุนให้ใช้ภาพการ์ตูนประกอบการเรียนการสอน ดังเช่น งานวิจัยของบุคคลต่อไปนี้

โซเนส (Sones. 1944 : 238 - 239) ได้ทำการทดลองกับนักเรียนเกรด 6 และ 7 ขึ้นละ 400 คน โดยให้อ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง วันเดอร์ วูแมน (Wonder Woman) ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตและงานของ คลารา บาดิน (Clara Baton) สำหรับกลุ่มควบคุมให้อ่านแบบเรียนธรรมดา ผลการทดลองปรากฏว่า ในการทดสอบครั้งแรก คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของกลุ่มควบคุมอยู่ 10 - 30 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อให้กลุ่มควบคุมได้อ่านหนังสือการ์ตูนนั้นบ้าง ปรากฏว่าคะแนนการสอบครั้งที่สองสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนกลุ่มทดลองที่ให้อ่าน

แบบเรียนธรรมดากลับทำคะแนนไม่สูงกว่าครั้งแรกมากนัก การอ่านแบบเรียนครั้งหลังจะไม่มีผลต่อการเรียนรู้ และการทดสอบครั้งที่สองมากนัก ในขณะที่กลุ่มอ่านแบบเรียนธรรมดายังเรียนรู้ได้ไม่ถึงจุดอิ่มตัว แต่ก็สามารถไปถึงจุดนั้นได้ เมื่อได้อ่านหนังสือการ์ตูน การทดลองของโซนส์แสดงให้เห็นว่าหนังสือการ์ตูนช่วยให้เด็กเรียนเรียนรู้ได้ดีกว่าการอ่านเรียนธรรมดา

นอกจากนั้น โซนส์ (Sones. 1944 : 238) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพการ์ตูนเป็นสิ่งเร้าความสนใจที่สำคัญในการเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น การสอนวิชาภาษาต่างประเทศในโรงเรียนเบนจามิน แฮวสัน รัฐนิวยอร์ก ปรากฏว่า การ์ตูนที่ถูกละเลือกจากนิตยสารฝรั่งเศสสามารถสร้างความสนใจในการเรียนศัพท์ และความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี

คินเดอร์ (Kinder. 1950 : 151) ได้กล่าวถึงลักษณะของการ์ตูนอีกอย่างหนึ่งคือ การ์ตูนมีความสัมพันธ์ร่วมกับแผนสถิติ แผนภูมิ และการโฆษณา ภาพการ์ตูนนี้จะช่วยสร้างความเด่นชัดและซับซ้อนให้สื่อนั้น

ไลเนส (Lyness. 1950 : 18) ได้ศึกษาสิ่งที่เด็กชายและเด็กหญิงชอบในหนังสือพิมพ์เพื่อศึกษาว่าเด็กชายและเด็กหญิงชอบเนื้อหาประเภทไหน โดยศึกษากับเด็กระดับเกรด 3, 5, 7, 9 และ 11 ในรัฐไอโอวา ปรากฏผลว่า สิ่งที่เด็กชอบที่สุดในหนังสือพิมพ์คือการ์ตูน

พิตแมน (Pittman. 1958: 238) ได้ศึกษาอิทธิพลของหนังสือการ์ตูนที่มีต่อเด็ก ผลปรากฏว่าหนังสือการ์ตูนมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของเด็กได้เป็นอย่างมาก นักเรียนที่อ่านหนังสือซ้ำหรือเด็กที่อยากเรียน ตลอดจนนักเรียนที่เกเรยอมได้ประโยชน์จากการอ่านหนังสือการ์ตูน หนังสือการ์ตูนเป็นสิ่งที่น่าสนใจและจัดเป็นกิจกรรมพิเศษสำหรับแก่นักเรียนเป็นรายบุคคลได้เหมาะสมตามความต้องการอีกด้วย

คินเดอร์ (1959 : 399) กล่าวถึงความคิดเห็นของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาพการ์ตูน ในการเรียนการสอนว่า การ์ตูนมีคุณค่าทางการศึกษาในแง่ของความกระชับและการดึงดูดความสนใจ เพราะเนื้อหาเพียงนิดหน่อยการ์ตูนก็สามารถสื่อความหมายได้ดีกว่าคำยาว ๆ หลาย ๆ คำ

นอกจากนี้ คินเดอร์ (Kinder. 1959 : 68 - 69) ได้ทำการสำรวจการใช้การ์ตูนประกอบการสอนของครูระดับมัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ปรากฏผลดังนี้

1. ครูทุกคนมีความพอใจในประโยชน์ของการ์ตูน
2. นักเรียนร้อยละ 97 ชอบเรียนกับครูที่ใช้การ์ตูนประกอบการสอน
3. การ์ตูนมีประโยชน์มากที่สุด สำหรับครูที่สอนวิชาสังคมศึกษา คณิตศาสตร์ และวิชา
ภาษา
4. ประโยชน์ของการ์ตูนอยู่ที่การใช้เป็นภาพประกอบการดึงดูดความสนใจ การลงใจ
การทำความเข้าใจ และการเน้นให้เกิดอารมณ์ขึ้น
5. ครูและนักเรียนเห็นพ้องต้องกันว่า พอใจหนังสือแบบเรียนที่มีการ์ตูนเป็นภาพประกอบ
โดยให้อ่านหนังสือการ์ตูนเรื่อง

บราวน์ (Brown. 1977 : 113) ได้ยกตัวอย่างการทดลองการจัดการเรียนการสอน
วิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยครูจะจัดมุมการ์ตูนไว้บนแผ่นป้าย
สาธิตในห้องเรียน นักเรียนจะเลือกคัดการ์ตูนจากหนังสือพิมพ์และวารสารมาติดไว้ที่มุมดังกล่าว
พร้อมทั้งคำอธิบายจุดเด่นของการ์ตูนนั้น ในแต่ละสัปดาห์นักเรียนจะช่วยกันพิจารณาเลือก "การ์ตูน
ประจำสัปดาห์" ที่ยอดเยี่ยมและบรรยายข่าวหรือเหตุการณ์ที่สำคัญในรอบสัปดาห์ได้ดีที่สุด แล้วติดไว้
ในป้ายประกาศพิเศษ วิธีการนี้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจจุดสำคัญของภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์และ
วารสาร ซึ่งช่วยสะท้อนเหตุการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยและของโลกได้ดีขึ้น เป็นการส่งเสริม
การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี

สำหรับการวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการนำการ์ตูนมาใช้ในการประกอบการสอนนั้น ประสงค์
สุรสิทธิ์ (2515 : 37 - 39) ได้ทำการทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านความ
เข้าใจของนักเรียน จากการอ่านหนังสือบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนภาษาอังกฤษ
ที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน และบทเรียนภาษาอังกฤษที่ผูกเป็นการ์ตูนเรื่อง ทดลองกับกลุ่ม
ตัวอย่าง 90 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ปีการศึกษา 2515 โรงเรียนโพธาราม
"โพธารามวัฒนาเสนี" อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ
30 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่ผูกเป็นการ์ตูนเรื่อง มีผลสัมฤทธิ์ในการ
อ่านสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนและกลุ่มนักเรียนที่อ่าน
บทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ

สุวิช แทนปัน (2517 : 33 - 35) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ในด้านความเข้าใจของนักเรียน จากการอ่านบทเรียนวรรณคดีไทยสี่ประเภท อันได้แก่ บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนโครงร่าง การ์ตูนล้อของจริงและการ์ตูนล้อของจริง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 120 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม เป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ให้เวลานักเรียนอ่านบทเรียนแต่ละประเภท ทำข้อสอบในเวลาเท่า ๆ กัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนอ่านบทเรียนและแต่ละประเภทไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างนักเรียนชายกับหญิงในแต่ละกลุ่ม ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยของ สุวิช แทนปัน ครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสงค์ สุรสิทธิ์ ในแง่ที่ว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านระหว่างนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีแต่ตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูนกับนักเรียนที่อ่านบทเรียนที่มีเฉพาะตัวอักษรล้วน ๆ ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสุวิช แทนปัน ได้อภิปรายผลไว้ประการหนึ่งว่า อาจจะเป็นเพราะนักเรียนเคยได้ฟังนิทานเรื่องในบทเรียนมาก่อนบ้างแล้ว

สุรางรัตน์ ณ พัทลุง (2515 : ข) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนแบบเดิมใช้เวลา รวมทั้งการทดสอบเท่ากัน ปรากฏผลการทดลองว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนแตกต่างจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการสอนตามแบบเดิม ซึ่งใช้วิธีการสอนแบบบรรยายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมิคร ผลจำรูญ (2522 : 76 - 80) ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบของภาพการ์ตูนว่านักเรียนชอบแบบใด ภาพการ์ตูนแบบใด ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากกว่ากัน และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความชอบแบบของภาพการ์ตูน และผลการเรียนรู้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 ผลที่ได้ปรากฏว่า นักเรียนชาย ชอบภาพล้อของจริงมากกว่านักเรียนหญิง โดยที่นักเรียนหญิงจะชอบภาพเลียนของจริงมากกว่า และพบว่านักเรียนทุกระดับชั้นชอบภาพล้อของจริงมากกว่าแบบเลียนของจริง ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความชอบแบบของภาพการ์ตูนกับผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

ประเสริฐ มาสุปรีดี (2522 : 31) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนตามปกติ กลุ่มทดลองนั้นผู้วิจัยใช้หนังสือการ์ตูน เรื่องการรักษาความสะอาดของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สร้างขึ้นใช้ในการสอน ในขณะที่กลุ่มควบคุมนั้นผู้วิจัยใช้รูปภาพโปสเตอร์และของจริงในการสอน ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลองได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามปกติ

มนตรี แยมกลีกร (2523 : 155) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้าน พฤตินิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนจากการใช้แบบเรียนสำเร็จรูปเชิงเส้นตรง การ์ตูน กับแบบเรียนสำเร็จรูปเชิงเส้นตรงธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูปการ์ตูน มีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากแบบเรียนสำเร็จรูปเชิงเส้นตรงธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศไม่มีผลต่อการเรียนรู้

สุนทร เขยชื่น (2524 : 50) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน โดยหนังสือการ์ตูนสามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถ้าผู้สอนจัดเนื้อหาของหนังสือการ์ตูนให้เหมาะสมกับวัยพัฒนาการของเด็กแล้ว หนังสือการ์ตูนก็จะยิ่งเป็นสื่อการเรียนที่มีคุณค่าต่อเด็กเป็นอย่างยิ่ง กลุ่มที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนจะมีบรรยากาศการเรียนสนุกสนานเป็นกันเอง ทำให้เด็กเรียนกล้าแสดงออกและให้ความร่วมมือในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสนุกสนาน

ชาลี เชื่อมทอง (2528 : 78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในหน่วยการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน โดยกลุ่มที่ใช้หนังสือการ์ตูนมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิธัมมา แก้วขึ้น (2528 : 39) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นภาพการ์ตูนล้อของจริงกับภาพ
 การ์ตูนโครงสร้าง พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นภาพการ์ตูนล้อของจริง
 และภาพการ์ตูนแบบโครงสร้าง มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงออกโดยภาษา และโดย
 รูปภาพไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาถึงความชอบของเด็กที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ ในระดับชั้นและวัยที่ต่างกัน
 ตลอดจนคุณค่าของภาพโฆษณาที่มีต่อการศึกษา ในด้านการรับรู้ และการจูงใจให้ปฏิบัติหรือละเว้น
 เมื่อได้พบเห็นภาพโฆษณา ซึ่งเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการตั้งสมมติฐานของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในเขตจังหวัดปทุมธานี โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ก. 30 คน และกลุ่มทดลอง ข. 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษรมา 2 ห้องเรียน จากนักเรียนจำนวน 4 ห้องเรียน สุ่มนักเรียนในแต่ละห้องเรียนเข้ากลุ่มทดลอง ก. และกลุ่มทดลอง ข. ซึ่งมีนักเรียนในแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 30 คน ซึ่งแต่ละห้องเรียนมีการจัดนักเรียนของแต่ละห้องเรียนแบบคละกันคือในแต่ละห้องเรียนมีทั้งเด็กเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. ภาพโฆษณา 2 แบบ คือภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง และภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง ซึ่งสร้างขึ้นจากเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกัน
2. แบบประเมินคุณภาพของเครื่องมือซึ่งเป็นแบบประเมินภาพโฆษณาที่ใช้สำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณาภาพโฆษณา เพื่อนำไปใช้เป็นสื่อในการทดลองกับเด็กนักเรียน
3. แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหนึ่งฉบับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพของภาพโฆษณาดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาความมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาทั่วไปจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกัน
2. จากจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เรื่อง อุบัติเหตุและการป้องกัน นำมาพิจารณาส่งเป็นภาพโฆษณาให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ได้ภาพโฆษณา จำนวน 24 ภาพ
3. ศึกษาถึงวิธีการสร้างภาพโฆษณา ตามหลักการสร้างภาพโฆษณาที่ดีเพื่อให้ได้ภาพโฆษณาที่ดีจากหนังสือและเอกสารประกอบการสอนของผู้ที่มีความสามารถในการวาด เช่น สมพงษ์ คีรีเจริญ และคนอื่น ๆ (2506 : 422) สมหญิง กลั่นศิริ (2522 : 64 - 70) ประมาณ ชะกิมิ (2522 : 10 - 11) วิรุฬห์ ตั้งเจริญ (2536 : 9 - 11) อารี สุทธิพันธ์ (2512 : 44 - 50) และชม ภูมิภาค (ม.ป.ป. : 104 - 105) เพื่อใช้เป็นแนวทางสร้างภาพโฆษณาที่ดี
4. ลงมือสร้างภาพโฆษณาตามจุดมุ่งหมายและเนื้อหา ตามแผนการสอนจนครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ได้ภาพโฆษณาทั้งหมด 48 ภาพ โดยแบ่งเป็นภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง (โดยวิธีการวาด) 24 ภาพ และเป็นภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง 24 ภาพ

รู้จักใช้รู้จักทำภาษาให้ปลอดภัย

ไม่เอาเครื่องมือที่ขี้อายุมากมาใช้
เก็บเครื่องมือให้เข้าที่เข้าทาง

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง

รู้จักใช้รู้จักทำภาษาให้ปลอดภัย

ไม่เอาเครื่องมือที่ขี้อายุมากมาใช้
เก็บเครื่องมือให้เข้าที่เข้าทาง

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง

การสร้างแบบประเมินคุณภาพของภาพโฆษณา

1. ศึกษาลักษณะและการออกแบบภาพโฆษณาที่ดีของบราวน์ (Brown, Lewis and Fred. 1977 : 114) และชม ภูมิภาค (ม.ป.ท. : 104 - 105)

2. ออกแบบและสร้างแบบประเมินภาพโฆษณาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ตัวอย่าง แบบประเมินภาพโฆษณาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่	ข้อที่	สิ่งที่พิจารณาภายในภาพโฆษณา	เกณฑ์ในการให้คะแนน				
			5	4	3	2	1
	1	ภาพโฆษณามีจุดมุ่งหมายหลักเพียงอย่างเดียว	...	...	...	...	...
	2	ภาพโฆษณาไม่ทำให้ผู้ดูเกิดความสับสนในเรื่องราวที่เสนอ	...	...	...	...	...
	3	ภาพโฆษณามีสีสันวรรค์ชวนให้สนใจ	...	...	...	...	...
	4	ภาพโฆษณาขนาดโตพอที่จะมองเห็นได้ในระยะ 8 เมตร และเข้าใจได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น	...	...	...	...	...
	5	ภาพโฆษณามีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร	...	...	...	...	...
		สิ่งที่ควรปรับปรุงในภาพโฆษณา					

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก 5 คะแนน

ดี 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

น้อยที่สุด 1 คะแนน

การสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนด้านความรู้ ความเข้าใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบ การเขียนข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดผล (ชวาล แพทย์กุล. 2518 : 110 - 332) เทคนิคการเขียนข้อสอบ (ชวาล แพทย์กุล. 2520 : 11 - 256) หนังสือการวัดและประเมินผลการศึกษา (อนันต์ ศรีโสภา. 2520 : 78 - 134)
2. สร้างแบบทดสอบเป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จำนวน 60 ข้อ โดยออกข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกัน
3. นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่นั่งในโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนโดยภาพโฆษณา 2 แบบ จำนวน 100 คน
4. นำข้อทดสอบมาตรวจให้คะแนนข้อใดถูกให้ 1 คะแนน ข้อใดตอบผิดตอบมากกว่า 1 ข้อ หรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
5. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อสอบเป็นรายข้อโดยใช้เทคนิค 27 เปอร์เซนต์ เปิดตารางวิเคราะห์ข้อสอบสำเร็จรูปของ จุง เตห์ ฟาน (Fan. 1952 : 1 - 32) โดยเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่า ความยากง่าย ระหว่าง .33 - .78 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .24 - .61 คัดเลือกข้อสอบไว้ใช้ในการทดลองจริง 30 ข้อ
6. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR - 21 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2522 : 178) ได้ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ .8701

การดำเนินการทดลอง

แบบแผนที่ใช้ในการทดลองเป็นแบบ (Randomized Control Group Posttest only Design)

ขั้นตอนของการทดลอง

ในการทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเองทั้งสองกลุ่มโดยจัดขึ้นตอนและขบวนการสอนให้เหมือนกันทั้ง 2 กลุ่ม มีแต่เพียงลักษณะของสื่อการสอนเท่านั้นที่แตกต่างกันโดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงมาใช้เป็นสื่อในการสอนกับกลุ่มทดลอง ก. ตามแผนการสอนที่กำหนดไว้วันละ 2 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 5 วัน รวม 10 คาบ โดยดำเนินการสอนตั้งแต่เวลา 8.30 - 9.10 น. เสร็จแล้วทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทันที
2. ผู้วิจัยนำภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริงมาใช้เป็นสื่อในการสอนกับกลุ่มทดลอง ข. ตามแผนการสอนที่กำหนดไว้วันละ 2 คาบ ๆ ละ 20 นาที เป็นเวลา 5 วัน รวม 10 คาบ โดยดำเนินการสอนตั้งแต่เวลา 9.30 - 10.10 น. เสร็จแล้วทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทันที
3. นำผลที่ได้จากข้อ 1, 2 มาวิเคราะห์ทางสถิติ
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
  - 4.1 หาค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนของผลการเรียนรู้
  - 4.2 ทดสอบความแตกต่างของผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง ก. และกลุ่มทดลอง ข.

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน (บุศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 40 - 74) หาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของผลการเรียนรู้
2. ทดสอบความแตกต่างของผลการเรียนรู้ โดยใช้ t-test แบบ Independent - Group (บุศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 172 - 199)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้แทนค่าต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลกำหนดไว้ดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

s^2 แทน ค่าความแปรปรวน

t แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างการเรียนจากภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	s^2	t
กลุ่มทดลองที่ 1	30	23.77	11.36	0.94
กลุ่มทดลองที่ 2	30	22.80	20.17	

จากตาราง 1 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสอนโดยภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับการสอนโดยภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริงไม่แตกต่างกัน

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริง

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนจากการสอนโดยใช้ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงกับแบบการ์ตูนล้อของจริงแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 านเขตจังหวัดบทุมธานี โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดบทุมธานี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2538 จำนวน 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษร สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดบทุมธานี จำนวน 60 คน ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง ก. 30 คน และกลุ่มทดลอง ข. 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนชุมชนวัดบัวแก้วเกษรมา 2 ห้องเรียน จากจำนวนนักเรียน 4 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้มีดังนี้

2.1 ภาพโฆษณา 2 แบบ คือ ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริงและภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง ซึ่งสร้างขึ้นจากเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา เรื่อง อุบัติเหตุและการป้องกัน

2.2 แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นหนึ่งฉบับ

3. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ (Randomized Control Group Posttest only Design) โดยให้กลุ่มทดลอง ก. เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแลลภาพเหมือนจริงเป็นสื่อ และกลุ่มทดลอง ข. เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริงเป็นสื่อ หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 เรียนจบบทเรียน เรื่องอุบัติเหตุและการป้องกันแล้ว ทำการทดสอบวัดผลการเรียนรู้ทันที

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 หาค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของผลการเรียนรู้

4.2 ทดสอบความแตกต่างของผลการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง ก. และกลุ่มทดลอง ข.

โดยใช้ t-test แบบ Independent Group

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการเรียนรู้จากการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบภาพเหมือนจริงและการสอนด้วยภาพโฆษณาแบบภาพการ์ตูนล้อของจริงไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแบบภาพเหมือนจริงเป็นสื่อและนักเรียนที่เรียนจากการสอนที่ใช้ภาพโฆษณาแบบภาพการ์ตูนล้อ

ของจริงเป็นสื่อ มีผลการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. ในเรื่องของความชอบและความสนใจที่มีต่อภาพ จากการวิจัยของสุนันท์ จูทะสร พบว่าเด็กเล็ก ๆ จะมีความสนใจภาพลักษณะที่เป็นภาพไม่มีรายละเอียดมาก เช่น ภาพการ์ตูน ภาพลายเส้น (สุนันท์ จูทะสร. 2509 : 99 - 101) นอกจากนี้คิดเคอร์ได้วิจัยเกี่ยวกับลักษณะของภาพว่าเด็กเล็ก ๆ จะพอใจเข้าใจเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์หรือกึ่งนามธรรม เมื่ออายุ 10 ขวบก็จะเปลี่ยนเป็นภาพเหมือนจริง (Kinder. 1959 : 52) ซึ่งจากการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วก็พอสรุปได้ว่าเด็กเล็ก ๆ จะพอใจภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน เช่น ภาพการ์ตูน ภาพลายเส้น เมื่อมีอายุมากขึ้นคือประมาณ 10 ขวบ ซึ่งอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะมีความสนใจภาพที่มีรายละเอียดมากขึ้น เช่น ภาพเหมือนจริง แต่การวิจัยในครั้งนี้ ทำกับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีความใกล้เคียงด้านอายุกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มาก จึงอาจทำให้ความชอบและความสนใจในด้านภาพไม่แตกต่างกัน จึงไม่มีผลในด้านการเรียนรู้ของนักเรียน

2. ในเรื่องของคำบรรยายในภาพโฆษณาที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 2 แบบ ซึ่งมีลักษณะของตัวอักษรและข้อความในภาพเหมือนกัน จึงอาจเป็นไปได้ที่ความรู้ที่ได้จากการดูภาพโฆษณาทั้ง 2 แบบจะเป็นความรู้ที่ได้จากการอ่านคำบรรยายในภาพโฆษณา ภาพเป็นเพียงสื่อจูงใจให้ภาพโฆษณาดูน่าสนใจยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการเรียนรู้ที่ได้จากการดูภาพโฆษณาทั้ง 2 แบบไม่แตกต่างกัน เพราะโดยปกติแล้วคนที่ดูภาพโฆษณาทุกคนเมื่อดูภาพแล้วก็จะอ่านคำบรรยายในภาพโฆษณาไปด้วยเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น

3. ในเรื่องเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันซึ่งเด็กจะต้องสัมผัสอยู่เสมอจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มจะมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอต่าง ๆ กัน จึงทำให้ผลการเรียนรู้ที่ได้จากการวิจัยไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากผลงานวิจัยที่ได้ผู้วิจัยคิดว่าสำหรับภาพโฆษณานั้นไม่จำเป็นต้องนำไปสอน เพียงแต่นำภาพโฆษณาที่เราสร้างขึ้นไปติดไว้ในที่ ๆ นักเรียนสามารถพบเห็นได้

(ภายในห้องเรียนของนักเรียนแต่ละกลุ่ม) ในระยะเวลาที่กำหนดให้ต่อนั้นให้นำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ไปวัดกับเด็กนักเรียน เพื่อดูว่าเด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้จากภาพโฆษณา นั้นมากน้อยเพียงใด เพราะในความเป็นจริงแล้วเมื่อเราดูภาพโฆษณาจากที่ต่าง ๆ นั้นก็ไม่เคยมีใครมาอธิบายเกี่ยวกับเรื่องราวภายในภาพโฆษณานั้นให้เราทราบ แต่เราสามารถเข้าใจเรื่องราวในภาพโฆษณานั้นได้จากภาพและคำบรรยายในภาพโฆษณานั้นได้ด้วยตนเอง

ข. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการเรียนรู้จากภาพโฆษณากับเด็กที่มีอายุต่างกัน
2. ควรศึกษาความชอบของนักเรียนที่มีต่อชนิดของภาพโฆษณา
3. ควรได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับภาพโฆษณาโดยใช้เนื้อหาของบทเรียนที่ยากและไกลตัวผู้เรียนมากขึ้นกว่านี้
4. ควรได้มีการทำวิจัยเกี่ยวกับภาพโฆษณาโดยใช้ภาพการ์ตูนหลาย ๆ ลักษณะ เพื่อศึกษาถึงความชอบและรูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้
5. ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้จากภาพโฆษณาที่ไม่มีข้อความประกอบในภาพเลยกับภาพโฆษณาที่มีข้อความประกอบกับภาพ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

จิราภรณ์ กนิษฐรัตน์. การบริการสารสนเทศผ่านโฆษณาโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ นศ.ม.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

ฉลอง ทับศรี. การศึกษาการชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่อยู่ในเมืองกับชนบทที่มีต่อภาพลักษณะต่าง ๆ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.

ฉลองชัย สุวรรณวัฒน์. แบบและสีของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อัดสำเนา.

ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2524.

_____. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ประสานมิตร, 2524.

_____. หลักการโฆษณา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ม.ป.ป. อัดสำเนา.

ชวลี เชื้อมทอง. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนกับวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภา, 2520.

_____. เทคนิคการวัดผล. พิมพ์ครั้งที่ 6. วัฒนาพานิช, 2518.

ชูศรี วงศ์รัตน์. สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.

นางพาง บุญปักษ์. ผลของภาพสีที่เหมือนจริง ภาพสีที่ไม่เหมือนจริงและภาพขาวดำที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

นิพนธ์ สุขปรีดี และสัสดา สุขปรีดี. โสนทัศน์ศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา (แผนกการพิมพ์), 2517.

- ประภา ภาวณ. การทดลองเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ข้อความจริง (Factual Learning) ในวิชาวิทยาศาสตร์ จากการใช้สไลด์กับรูปภาพประกอบการสอน. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ประมาณ ชะกิมิ. การออกแบบวัสดุกราฟิกส์เพื่อการศึกษา. ชลบุรี : เอกสารประกอบการสอน วิชาเทคโนโลยี 336. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2522.
- ประสงค์ นิ้มมา. เปรียบเทียบผลการใช้สไลด์ที่สร้างขึ้นจากภาพถ่าย ภาพเหมือน และภาพวาดลายเส้น เป็นทัศนวัสดุประกอบการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อัดสำเนา.
- ประสงค์ สุวสิทธิ์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ด้านความเข้าใจของนักเรียน จากการใช้สื่อบทเรียนภาษาอังกฤษที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนภาษาอังกฤษที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน และบทเรียนภาษาอังกฤษ ที่ผูกเนื้อเรื่องเป็นการ์ตูนเรื่องใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515. อัดสำเนา.
- ประเสริฐ มาสุปรีดี. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนตามปกติ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.
- พรวณทิพย์ คิวิวรรณบุศย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. พระนคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- พัน สุขเจริญ. การ์ตูนสื่อการสอนอย่างสำคัญ. กรุงเทพฯ : วิทยบริการ, 2525.
- พิรุณ ภาสุรภัทร. หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513. อัดสำเนา.

- มนตรี แยมกลีกร. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพหุวิธีสลับในวิชาสุขศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากการใช้แบบเรียนสำเร็จรูปเชิงเส้นตรงการวัดกับการใช้แบบเรียนสำเร็จรูปเชิงเส้นตรงธรรมดา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. วัฒนาพานิช, 2522.
- ละเมียด ลิมอักษร. การวัดคุณค่าทางการศึกษาอย่างไร. กรุงเทพฯ : จันทระเกษม, กันยายน-ตุลาคม 2518.
- วินัย เจียมวิเศษสุข. ความคิดเห็นที่มีต่อโฆษณาในปัจจุบันกับจรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- วิรุฬห์ ตั้งเจริญ. ทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2536.
- วุฒิ พงศ์ชัชวาล. ทัศนคติของนักโฆษณาเกี่ยวกับบทบาทของโฆษณาต่อการพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. อัดสำเนา.
- วุฒิ แตรสังข์. การศึกษา แบบ สี และขนาดของภาพประกอบการเรียนที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514. อัดสำเนา.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2524.
- สมพงษ์ ศิริเจริญ. "การวิจัยที่น่าสนใจทางสถิติศึกษา," วารสารอุปกรณ์การศึกษา. 2 : 22 - 25; มีนาคม - เมษายน 2505.
- สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ. คู่มือการใช้สถิติขั้นสูง. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2506.
- สมสิทธิ์ จิตรสถาพร. การศึกษาเปรียบเทียบอัตราของการเรียนรู้โดยใช้ภาพและข้อความชนิดต่าง ๆ ในภาพโฆษณาต่อต้านยาเสพติดให้โทษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

- สมหญิง กลั่นศิริ. การสอนประกอบคำบรรยายไฮดทัศน์ศึกษาเบื้องต้น. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522.
- สมิคร ผลจำรูญ. รูปแบบของภาพการ์ตูนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อุดสาเนา.
- सानิตย์ กายาผาด. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่เกิดจากฟิล์มสตริปภาพการ์ตูนและฟิล์มสตริปภาพถ่ายตามความเป็นจริง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อุดสาเนา.
- สุนทร เขยชื่น. การสร้างหนังสือการ์ตูนประกอบการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2524. อุดสาเนา.
- สุนันท์ จุฑะศร. การวิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบหนังสือแบบเรียนที่มีต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ค.บ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509. อุดสาเนา.
- สุนิต ประทีปเสน. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วัสดุโฆษณาส่งเสริมสังคมกับพฤติกรรมผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อุดสาเนา.
- สุพิน ปัญญามาก. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- สุรางค์รัตน์ ณ พัทลุง. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนกับการสอนแบบเดิม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. อุดสาเนา.
- สุวิช แพนั่น. การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากการเรียนด้วยบทเรียนที่มีแต่ตัวอักษร บทเรียนที่มีตัวอักษรประกอบด้วยภาพการ์ตูน โครงร่างการ์ตูนล้อของจริง และการ์ตูนล้อของจริง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2517. อุดสาเนา.

อนันต์ ศรีโสภา. การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

อภิญญา แก้วชื่น. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการกระตุ้นล้อของจริงกับการ์ตูนโครงร่าง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
อัสส้านา.

อารี สุทธิพันธ์. ทฤษฎีการสอนศิลปในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ. 9 : 44 - 50; เมษายน 2512.

_____. ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516.

ฮันยาร์ด, โรเบิร์ต เจ. วัสดุประกอบการสอนราคาเยา. ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2501.

Amsden, Ruth Helen. "Children's Preferences in Picture Story Book Variables," Journal of Education Research. 53 : 309 - 312: 1960.

Best, John W. Research in Education. 2nd ed.. Prentice Hall Englewood Cliffs, 1970.

Botham, C. N. Audio - Visual Aids for Cooperative Education and Training. Rome, Food and Agriculture Organization of the United Nations, n.d.

Brown, James W., Richard B. Lewis and Fred F. Harclerod. AV Instruction Technology, Media, and Methods. New York : McGraw-Hill, Inc., 1977.

Chung, Teh Fan. Item Analysis Table. New York : Education Testing Service Princeton, 1952

Coppen, Holen. A Survey of British Research in Audio-Visual Aids 1945 - 1971. London : Waterford Printers, Ltd., 1972.

- Dale Edgar. Audiovisual Method in Teaching. 3rd ed. New York : Dryden Press, 1969.
- Dwyer, F. M. A Guide for Improving Visualized Instruction. State College Pennsylvania : Learning Services, 1972.
- _____. Strategies for Improving Visual Learning. State College, Pennsylvania : Learning Services, 1978.
- French, John E. "Children's Preferences for Pictures of Pictorial Pattern," The Elementary School Journal. 53 : 90 - 95; October, 1952.
- Gerlarch, Vernon S. and Donald P. Ely. Teaching and Media : A Systematic Approach. New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1971.
- Gorman, Don A. "Effects of Varying Pictorial Detail and Presentation Strategy on Concept Formation," AV Communication Review. (3) : 337 - 350; 1973.
- Gropper, GL. "Learning From Visuals : Some Behavioral Consideration," AV Communication Review. Spring : 37 - 69; 1966.
- Hendon, Donald Wagne. "Predicting the Effects of Advertising Messages as Measured by Starch 'Recognition' Scores : An Analysis of the Quantifiable Machanical and Content Elements in Outdoor Posters," Dissertation Abstract. 32 : 5946 - A; May, 1972.
- Katzman, Natan and James, Nyenuis. "Color Versus Black and White Effects on Learning, Opinion, and Attention," AV Communication Review. Spring, 16 - 28; 1972.
- Kinder, James S., "Audio-Visual Materials and Techniques," New York : American Book Company, 1950.

- Kinder, James S. Audio-Visual Materials and Techniques. 2nd ed.
New York : American Book Company, 1959.
- Knowlton, James Q. "On the Definition of Picture," AV Communication Review Summer. 157 - 158; 1966.
- Landford, Michael J. Visual Aids and Photography in Education. London
: Focal Press, 1973.
- Lanier, F. L. Picture Help Vocabulary Development How to Teach with Picture. Michigan : Informative Classroom Picture Publisher,
1951.
- Lowenfeld, V. and W. L. Brittan. Creative and Mental Growth. New York
: Macmillan, 1970.
- Lyness, Paul I. "What Boys and Girls like in the Newspapers," Editor and Publisher. LXXXIII, November, 1950.
- Moore, D. W. and E. B. Sasse. "Effect of Size and Type of Still Projected Pictures on Immediate Recall of Content," AV Communication Review. (3) : 437 - 450; 1971.
- Palmer, Frederick. Visual Awareness. London : BT Batsford Limited,
1972.
- Piaget, Jean. The Psychology of the Child. New York : Basic Books,
1969.
- Pittman, David J. "Mass Media and Juvenile Delinquency," Juvenile Delinquency. New York : Philosophical Library, Inc., 1958.
- Rackow, Leo. Postercraft. New York : Sterling Publishing, Co., Inc.,
1972.
- Rothenstein, John Sir. The New International Illustrated Encyclopedia of Art. Greystone Press, n.d.

- Shepard, R. N. "Recognition Memory for Words, Sentences, and Pictures,"
Journal of Verbal Learning and Verbal Behaviour. (6) : 156 - 163;
 1967.
- Shores, Louis. Instructional Materials. New York : The Ronal Press
 Company, 1960.
- Sloan, Margaret Alice. "Picture Preferences of Elementary School
 Children and Teacher," in Dissertation Abstracts. 11 : 6018 - A;
 May, 1972.
- Sones, W. W. D. "The Comics and the Instructional Method," Jouranal of
Educational Sociology. December, 1944.
- Swindells, Anthony P. E. Advertising Media and Compaign Planing.
 London : Butherworth Co., Ltd., 1966.
- Travers, R. M. W. "Transmission of Information to Human Receivers,"
The Journal of Education Psychology. 2 : 1 - 5; 1964.
- Turnbull, Arthur T. and Russell N. Baird. The Graphic of Communication.
 New York : Holt, Rinehart and Winston. 1975.
- Vernon, M. D. "The Value of Pictorial Illustration," British Journal
of Educational Psychology. 23 : 8; November, 1960.
- Wipple, Gertrude. "Apparaisal of the Interest Appeal of Illustration,"
The Elementary School Journal. 53 : 262 - 269; 1953.
- Williams, Catherine M. Learning from Pictures. 2nd ed. Washington,
 D.C. : National Education Assocation, 1968.
- Wittich, Walter A. and Charles F. Schuller. Instructional Technology.
 New York : Harper and Row, 1973.

Wittich, Walter Anns and Schuller Charles Francis. Audio-Visual

Materials. 2nd ed. New York : Harper and Brothers Publisher,
1957.

_____. Audio Visual Their Nature and Use. 3rd ed. New York : Harper
and Brothers Publishers, 1962.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้

และ

ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อสอบ

ข้อสอบวัดผลการเรียนรู้เรื่อง อุบัติเหตุและการป้องกัน สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 30 ข้อ

คำชี้แจง จงเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดเป็นความหมายของอุบัติเหตุที่ถูกต้องที่สุด
  - ก. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกวัน
  - ข. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกครั้งที่ทำงาน
  - ค. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่รู้ล่วงหน้าก่อน
  - ง. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดและทำให้เกิดอันตรายต่อตัวเองและทรัพย์สิน
2. ข้อใดเป็นวิธีป้องกันการใช้ยาผิดได้ดีที่สุด
  - ก. เลิกใช้ยากโดยเด็ดขาด
  - ข. ไม่ซื้อยาทุกชนิดมากินเอง
  - ค. ให้คนป่วยกินยาไว้เอง
  - ง. จัดชนิดของยาไว้ให้เป็นระเบียบ
3. เด็กที่ใช้ยามักเกิดจากสาเหตุใด
  - ก. ความไม่รู้
  - ข. ความซุกซน
  - ค. ความเกียจคร้าน
  - ง. ข้อ ก. และ ข. ถูก
4. ข้อใดทำให้เกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับไฟฟ้า
  - ก. เล่นว่าวในสนามที่ลมแรง
  - ข. ขึ้นจากบ่อน้ำรีบไปเสียบปลั๊กไฟฟ้า
  - ค. เมื่อรีดผ้าเสร็จจึงถอดปลั๊กเตารีด
  - ง. ยกสะพานไฟก่อนซ่อมแซมไฟฟ้า

5. ข้อใดเป็นวิธีใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้อง
  - ก. ขับรถบนพื้นที่ที่ลงจากกรด
  - ข. ขับรถบนตรงป้ายรถเมล์
  - ค. ขับรถบนตรงทางม้าลาย
  - ง. ขับรถบนใต้สะพานลอย
6. ข้อใดคือการปฏิบัติตนให้ปลอดภัยในการเดินทางตอนกลางคืน
  - ก. ใส่เสื้อสีดำให้เข้ากับความมืด
  - ข. ใส่เสื้อสีเข้มที่เห็นชัดเจนกลางคืน
  - ค. ใส่เสื้อสีขาวและมีไฟฉาย
  - ง. สวมหมวกสีขาวไม่สวมรองเท้า
7. ข้อใดอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดไฟไหม้
  - ก. ดับธูปเทียนก่อนเข้านอน
  - ข. ตรวจสอบแก๊สหุงต้มอยู่เสมอ
  - ค. ทิ้งก้นบุหรี่ไว้ในที่เปียกหรือ
  - ง. เก็บถังน้ำมันไว้ในครัว
8. ข้อใดใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง
  - ก. หยิบก้อนมาตรวจสอบสภาพก่อนใช้
  - ข. เก็บวงเวียนไว้ในกล่องดินสอ
  - ค. เสียบมดไว้ในกล่องเก็บในครัว
  - ง. เสียบเข็มเย็บผ้าไว้ที่เสื่อระหว่างไปตักน้ำ
9. ข้อใดเป็นอุบัติเหตุ
  - ก. แดงถูกจี้
  - ข. คาโดนแม่ติ
  - ค. วันดีเป็นไข้หวัด
  - ง. ประพจน์วิ่งชนประพรหล่ม

10. การที่ตำรวจจับผู้ฝ่าฝืนกฎจราจรมีผลคืออะไร
- ก. ช่วยหาเงินเข้ารัฐ
  - ข. ช่วยปราบทุจริต
  - ค. ช่วยลดอุบัติเหตุ
  - ง. ช่วยลดอาชญากรรม
11. เมื่อนักเรียนใช้มีดเสร็จแล้ว ควรปฏิบัติอย่างไร
- ก. รีบเก็บที่เดิม
  - ข. แปะกำแพงแล้วเก็บ
  - ค. เช็ดแล้วเก็บรักษาให้เรียบร้อย
  - ง. เหน็บไว้ข้างฝาในครัว
12. นายสมานถูกรถชนบาดเจ็บได้สะพานลอยคนข้าม อุบัติเหตุครั้งนี้ น่าจะมาจากสาเหตุใด
- ก. คนขับรถง่วงนอน
  - ข. คนขับรถไม่รู้กฎจราจร
  - ค. ความเกียจคร้านของนายสมาน
  - ง. ความไม่รู้ของนายสมาน
13. คนขับรถเมล์ตีมีสุราขณะขับรถทำให้เกิดอุบัติเหตุรถชนกัน เธอคิดว่าอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นนี้เนื่องมาจากสาเหตุใด
- ก. ประมาท
  - ข. ขาดความรับผิดชอบ
  - ค. ไม่มีระเบียบวินัย
  - ง. ถูกทุกข้อ
14. หลังจากใช้เครื่องมือแล้ว ก่อนเก็บเข้าที่ควรทำอย่างไร
- ก. บอกครู
  - ข. ซ่อมแซมเครื่องมือ
  - ค. ทำความสะอาดเครื่องมือ
  - ง. วางไว้ที่ที่ทำงานรอให้ภารโรงมาเก็บ

15. ก่อนรับประทานยาทุกครั้งควรทำอย่างไรก่อน
  - ก. เขย่าขวด
  - ข. อ่านฉลาก
  - ค. ปรีกษาแม่
  - ง. ดื่มน้ำ
16. ก่อนออกจากบ้านควรสำรวจเครื่องใช้ชนิดใดที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรงได้มากที่สุด
  - ก. หลอดไฟฟ้า
  - ข. เตาแก๊ส
  - ค. ตู้เย็น
  - ง. วิทยุ
17. เมื่อสายส่งแก๊สที่บ้านชำรุดควรทำอย่างไรดีที่สุด
  - ก. ซื้อมาเปลี่ยนใหม่
  - ข. ซ่อมแซมให้พอใช้ได้ไปก่อน
  - ค. ซื้อเตาแก๊สใหม่
  - ง. เปลี่ยนมาใช้เตาไฟฟ้าแทน
18. ควรทำอย่างไรกับสายไฟเก่าชำรุดภายในบ้าน
  - ก. รอเวลาซ่อมแซม
  - ข. หาวผ้าเทปมาพัน
  - ค. เปลี่ยนสายไฟใหม่
  - ง. ปลดออกไว้ก่อนถ้ากระแสไฟฟ้ายังไม่รั่ว
19. สิ่งใดต่อไปนี้มีความผิดตามกฎหมายและทำให้เกิดอุบัติเหตุได้
  - ก. ใช้ไฟฟ้ามากเกินไป
  - ข. ใช้กระแสไฟฟ้าจับปลา
  - ค. ใช้เครื่องไฟฟ้าหลายอย่าง
  - ง. เปิดไฟทิ้งไว้ในเวลากลางวัน

20. พื้นที่แบบใด ไม่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นบริเวณที่ซ่อมหรือใช้กระแสไฟฟ้า

- ก. พื้นไม้
- ข. พื้นคอนกรีต
- ค. พื้นดิน
- ง. พื้นที่เปียกแฉะ

21. บนบันได ไม่ควร วางสิ่งใด

- ก. เปื่ออกกล้วย
- ข. กระป๋องสี
- ค. กระเป๋าหนังสือ
- ง. ไม่ควรวางทุกอย่าง

22. เมื่อนักเรียนจะเดินเลี้ยวมุมตึกควรทำอย่างไร

- ก. วิ่งอย่างรวดเร็ว
- ข. เดินอย่างรวดเร็วและชิดมุมตึก
- ค. เดินตามสบาย
- ง. ค่อย ๆ เดินระวังคนเดินสวนมาและเดินตัวงำให้กว้าง

23. สิ่งที่นักเรียน ไม่ควร ทำในขณะที่ขึ้นรถเมล์ไปโรงเรียนคือ

- ก. นั่งชิดซ้ายและยื่นหน้าออกไปนอกกรด
- ข. นั่งชิดด้านซ้ายของรถ
- ค. นั่งชิดด้านขวาของรถ
- ง. ยืนกลางรถเพราะไม่มีที่นั่ง

24. เมื่อรถเมล์แน่นแต่เธอต้องไปโรงเรียนเธอควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. รอคันต่อไปที่พอจะขึ้นได้
- ข. โหนที่บันไดจับให้แน่น
- ค. เขียนจดหมายลาหยุด 1 วัน
- ง. ดิ้นส่าย ๆ รอให้รถเมล์ว่างแล้วจึงไปโรงเรียน

25. นักเรียนจะข้ามถนนที่ใดจึงจะปลอดภัยที่สุด
- สะพานลอย
  - ทางม้าลาย
  - ทางแยก
  - ทางด่วน
26. จะข้ามถนนอย่างไรจึงปลอดภัยที่สุด
- วิ่งข้ามอย่างรวดเร็ว
  - เดินข้ามอย่างสบาย
  - ถ้ามีรถมาวิ่งข้ามถ้าไม่มีรถเดินข้าม
  - มองซ้ายมองขวาถ้าเห็นวารถที่วิ่งมาอยู่ไกลจึงรีบเดินข้าม
27. ถ้านักเรียนต้องเดินทางมาโรงเรียนโดยเรือโดยสาร นักเรียนควรมีคุณสมบัติตามข้อใด
- วิ่งเร็ว
  - ว่ายน้ำได้
  - ดำน้ำเก่ง
  - ขับเรือเป็น
28. ถ้าเห็นเรือโดยสารเฟียบมาก นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร
- รีบลงก่อนคนอื่นแล้วเข้าด้านใน
  - ให้คนแก่ลงก่อน
  - ให้คนที่ต้องลงก่อน
  - อดใจรอเรือลำต่อไป
29. ทางเท้าบนถนนทำไว้เพื่อ
- ให้ตั้งร้านขายของ
  - ให้รถจักรยานยนต์วิ่ง
  - เพื่อความปลอดภัยของคนเดินถนน
  - เพื่อให้ได้กีดกับจักรยาน

30. ถ้านักเรียนเดินตามถนนในเวลากลางคืน ควรสวมเสื้อสีอะไรจึงเหมาะสมที่สุด

ก. สีขาว

ข. สีเขียว

ค. สีฟ้า

ง. สีแดง

ตาราง 2 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อสอบ

ข้อที่	p	r	ข้อที่	p	r
1	.64	.57	16	.70	.37
2	.74	.37	17	.64	.48
3	.78	.24	18	.76	.31
4	.75	.27	19	.73	.32
5	.76	.52	20	.63	.49
6	.76	.41	21	.56	.47
7	.43	.37	22	.59	.45
8	.63	.40	23	.59	.59
9	.77	.48	24	.63	.61
10	.64	.30	25	.52	.40
11	.68	.26	26	.44	.47
12	.57	.56	27	.57	.53
13	.70	.53	28	.33	.48
14	.76	.53	29	.51	.49
15	.67	.39	30	.52	.35

ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ $r_{tt} = .8701$

ภาคผนวก ข .

ตัวอย่างแบบประเมินภาพโฆษณาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง (ย่อส่วน)

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง (ย่อส่วน)

ตัวอย่างแบบประเมินภาพโฆษณาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินภาพโฆษณาสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อใช้ประกอบการสอนกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง อุบัติเหตุและการป้องกัน

ภาพที่	ข้อที่	สิ่งที่พิจารณาภายในภาพโฆษณา	เกณฑ์ในการให้คะแนน				
			5	4	3	2	1
	1	ภาพโฆษณามีจุดมุ่งหมายหลักเพียงอย่างเดียว	.....	.....	.....	.....	.....
	2	ภาพโฆษณาไม่ทำให้ผู้ดูเกิดความสับสนในเรื่องราวที่เสนอ	.....	.....	.....	.....	.....
	3	ภาพโฆษณามีสีสันชวนให้สนใจ	.....	.....	.....	.....	.....
	4	ภาพโฆษณามีขนาดโตพอที่จะมองเห็นได้ในระยะ 8 เมตร และเข้าใจได้ง่ายในระยะเวลานั้น	.....	.....	.....	.....	.....
	5	ภาพโฆษณามีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร	.....	.....	.....	.....	.....
		สิ่งที่ควรปรับปรุงในภาพโฆษณา					

ลงชื่อ ..... ผู้ประเมิน

(.....)

หมายเหตุ เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก 5 คะแนน

ดี 4 คะแนน

ปานกลาง 3 คะแนน

น้อย 2 คะแนน

น้อยที่สุด 1 คะแนน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินภาพโฆษณา จำนวน 3 ท่าน

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมหวัง คู่วรณะ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บงกชพันธุ์ ทองงาม โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. อาจารย์ชาญชัย อินทรสุนานนท์ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ตาราง 3 ผลการประเมินภาพโฆษณา

ภาพที่	ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง	ระดับ คะแนน	ภาพที่	ภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง	ระดับ คะแนน
1		4	1		4
2		4	2		2.8
3		4	3		3.5
4		3.9	4		3.9
5		5	5		3.5
6		3.2	6		3.2
7		4	7		3.5
8		3.9	8		3.9
9		4	9		3.3
10		4	10		3.5
11		4	11		4
12		4	12		3.5
13		4	13		3.5
14		2.8	14		3
15		4	15		3.7
16		4	16		3.7
17		4	17		3.5
18		4	18		3.8
19		4	19		3.6
20		4	20		3.9

ตาราง 3 (ต่อ)

ภาพที่	ภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง	ระดับ คะแนน	ภาพที่	ภาพโฆษณาแบบการ์ตูนล้อของจริง	ระดับ คะแนน
21		4.5	21		4.5
22		4	22		3.4
23		4	23		3.3
24		4	24		4.6

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบเหมือนจริง (ย่อส่วน)

อุปัทวเหตุ...?

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในคราวนี้
ทำให้เกิดอันตรายต่อตัวคนและวัว

รู้จักใช้รู้จักรักษาให้ปลอดภัย

ไม่มัวเผลอมือที่ขำรามาเง็กาง
เก็บเครื่องมือใช้ประโยชน์เป็นทาง

เขียนใช้หลัก
ไม่ต้องกลัวคนเขามา

อย่าลืมพกพา
ก่อนเดินทางท่องเที่ยว

เมื่อทำป่วยและ
อย่าเกาะเครื่องใช้ไฟฟ้า

ก่อนเลิกใช้ไฟฟ้าควรมีคนคอยดูแล
อย่าลืมพกพาเมื่อป่วยและ

ตัวอย่างภาพโฆษณาแบบการวิ่งเล่นของจริง (ย่อส่วน)

อุบัติเหตุ...?

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด
ทำให้เกิดอันตรายต่อตัวเราและผู้อื่น

รู้จักใช้รู้จักรักษาความปลอดภัย

ไม่นำเครื่องมือที่ชำรุดมาใช้งาน
เก็บเครื่องมือให้เป็นระเบียบ

เจ็บไข้ปวดทรมาน
ไม่ควรถูกปล่อยเฉยๆรักษา

อย่าซื้อยามากินเอง
ก่อนกินยาต้องอ่านฉลากก่อน

เมื่อทำเป็นปกติ
อย่าประมาทเครื่องใช้ไฟฟ้า

ก่อนเสียบปลั๊กไฟควรวางมือให้แห้ง
อย่ายืนบนพื้นผิวที่เปียกและขณะเสียบปลั๊ก

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายสมบัติ ชื่อสกุล สุนธิ

เกิดวันที่ 25 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2499

สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 22/1 ถนนโสภา ตำบลบางปรอก

อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนวัดจันทาราม อำเภอลาดหลุมแก้ว

จังหวัดปทุมธานี 12140

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมวิไล ปทุมธานี

พ.ศ. 2518 ป.กศ. จากวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์

พ.ศ. 2528 กศ.บ. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

พ.ศ. 2538 กศ.ม. (เทคโนโลยีทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร